

III. OTURUM
ELEKTRİK ENERJİSİNİN ÜRETİMİ, İLETİMİ ve DAĞITIMI
Oturum Başkanı: Necati İPEK

SUNUCU Üçüncü Oturumu yönetmek üzere, EMO Enerji Koordinatörü Sayın Necati İpek'i kürsüye davet ediyorum.

Necati İpek
EMO Enerji Koordinatörü

OTURUM BAŞKANI Arkadaşlar; öncelikle, bizi böyle güzel bir organizasyonda bir araya getirdiği için, Samsun Şubemize, Samsun Şube Başkanımız Suat Yılmaz'ın şahsında teşekkür ederiz.

Günün bu ilerleyen saatinde sizi daha fazla yormamak için, hemen katılımcı arkadaşlarımızı buraya davet ediyorum: TEİAŞ'tan Zafer Kamiloğlu, EÜAŞ'tan Halil Kemal bey, Yeşilirmak Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinden Mehmet Özkan bey,

TEK'in bölünüp parçalanması sonucu ortaya çıkan dört kurumdan birisi EÜAŞ. Halil Kemal bey, EÜAŞ Hidrolik Santraller Daire Başkanlığında Şube Müdürü.

Zafer Kamiloğlu, TEİAŞ'ta Samsun İl Tevzi Müdürü arkadaşımız.

Sayın Mehmet Özkan, Yeşilirmak Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinde Şirket Müdürü.

Halil Kemal bey, buyurun.

HALİL KEMAL (EÜAŞ Hidrolik Santraller Daire Başkanlığı Şube Müdürü)

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinizi şahsım ve kuruluşum EÜAŞ adına saygıyla selamlıyorum.

Günün bu ilerleyen saatinde ben de çok kısa bir şekilde sunum yapmak istiyorum. Yaklaşık 20-25 dakika, olabildiğince de kısa tutacağım. Kalan süreyi de katılımcıların soru sormasına bırakmayı düşünüyorum.

Şöyle bir elektrik üretiminin Türkiye'deki geçmişinden bugüne gelmek istiyorum kısaca. Bilindiği gibi, Türkiye'de ilk elektrik üretimi 1902 yılında Tarsus'ta başlamıştır. Bir rivayete göre 2 kilovatlık bir türbin denilir, bir rivayete göre de 100 kilovatlık bir türbin diye geçer kaynaklarda; ama benim öğrendiğime göre, 40-50 kilovatlık bir türbin jeneratör ünitesiymiş. Hatta benim üst düzey yöneticilerden bir talebim olmuştu bunu bir müzeye dönüştürelim diye. Olabilirse iyi olur. İnşallah olur.

1902'de Tarsus'ta hidroelektrik santralin kuruluşundan sonra, 15 megavatlık, İstanbul'da belli bir bölgenin ışıklandırılması amacıyla ilk büyük termik santrali Silahtarağa'da açılmış. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra, 1927'de Trabzon'da Işıklar(Visera) HES Santrali yapılmış. Yine kaynaklara bakıldığında, 1930'lu yıllarda elektrik enerjisi planlamasına yönelik olarak, Elektrik İşleri Etüt İdaresi, MTA, Etibank gibi kurumlar kurulmuş ve ciddi anlamda, Büyük Önder Atatürk'ün ömrünün son yıllarında enerji üretimine

yönelik planlamalar yapılmış. Örneğin, Sarıyer Barajı'nın, Türkiye'nin ilk en büyük barajlı hidroelektrik santralının planlaması da Elektrik İşleri Etüt İdaresi tarafından 1935'li yıllarda yapılmış. 40'lı yıllarda yine aynı şekilde, ciddi anlamda bu planlamaların inşasına yönelik hazırlıklarla, 1951'de Sarıyer Barajı'nın inşasına başlanılmış ki, Türkiye'de 5 yılda 4 x 40 megavat kurulu gücünde hidroelektrik santralının yapımı inşası tamamlanmış. Bilindiği kadarıyla, günümüzde 15-20 yıl süren projeler var.

DSİ kurulmuş 1954'te. Bu konuda yatırım yapmak üzere bazı özel kurumlara, örneğin, Çukurova ve Kepez Elektrik A.Ş.'ye imtiyazlar verilmiş. Yine 60'lı yıllara gelindiğinde, Fırat havzasında ciddi planlamalar yapılmış, tesisine başlanılmış. 1971 yılında, elektriğin devlet tekelinde yürütülmesi üzerine Türkiye Elektrik Kurumu diye bir kurum kurulmuş 1312 sayılı Yasayla. Akabinde, yine önceki konuşmacılarımızın bahsettiği gibi, 70'li yıllarda dünyadaki enerji krizi Türkiye'yi de etkilemiş ve 70'li yılların sonlarına doğru Türkiye'de elektrik enerjisi arzında sıkıntılar yaşanmış. Akabinde, 1982 yılında 2705 sayılı Yasa yürürlüğe konularak, belediyeler tarafından üretilen ve dağıtılan elektriğin de Türkiye Elektrik Kurumu eliyle yürütülmesi konusunda karar alınmış. Yine akabinde, 1984 yılında 3096 sayılı Yasa çıkartılarak, elektrik üretimiyle ilgili özel sektörün de katılımını sağlamak üzere bir yasa çıkartılmış. Bazı kaynaklarda iletim diyor, ama Yasanın o şeyi kapsayıp kapsamadığını bilmiyorum.

Sonuçta, 1984 yılında çıkan Yasa çerçevesinde bazı sermaye şirketleri yapışletdevret ve yapışlet modeli adı altında elektrik üretim tesisleri kurmuş. Akabinde, 1994 yılında Türkiye Elektrik Kurumunun özelleştirilmesine yönelik bir çalışmanın sonucunda, Türkiye Elektrik Kurumu TEAŞ ve TEDAŞ adı altında ikiye bölünmüş. Yine devamında, 2001 yılında, elektriğin serbest piyasada alınıp satılması, ticaretine yönelik olarak 4628 sayılı Yasa çıkmış. Yine devamında, 2005 yılında 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yasası ve 2007 yılında Enerji Verimliliği Yasası çıkmış.

Tabii, elektrik enerjisi üretimi, iletimi, dağıtımı hem kaynak yönünden, hem de yönetilmesi yönünden ciddi anlamda bir sektör olduğu için, bu konuda ülkemizde de gerçek anlamda yıllar boyunca sürekli yasal birtakım düzenlemelere gi-

dilmiş. Son gelinen noktada, Elektrik Üretim A.Ş. TEİAŞ, TEDAŞ, TEK'in bölünmesinden ortaya çıkan bir sürü kuruluş var daha. Vatandaşın da kafası karışmış durumda. Vatandaşın kafasını fazla karıştırmamak için, biz yine klasik anlamda "TEK'çiyiz" diyoruz.

Çok kısa bir özetten sonra, elektrik üretimiyle ilgili verilerin, istatistiki bilgilerin özellikle 1970 yılından günümüze nerelere geldiğini kısaca hatırlatmak istiyorum.

1970 yılında 2234 megavat olan kurulu gücümüz 2006 yılında 40510 megavata yükselmiş. Tabii, bu Türkiye toplamı. Burada Elektrik Üretim A.Ş.'nin payı 24 bin megavat civarında. Kuruluşlara göre dağılımı var burada. EÜAŞ'ın yüzde 58,5 civarında kurulu güçte. Üretimde tabii bu kadar yok. Kaynaklara göre dağılımı var; doğalgaz yüzde 31.43, kömürün payı yüzde 25, hidrolik yüzde 32 civarında.

Türkiye'de EÜAŞ'ın kurulu güç gelişimini 2002'den bu yana ele aldığımızda, Türkiye kurulu gücü 31 bin megavattan 41 bine çıkmış, EÜAŞ'ın payı da 21 binden 23 bin 714'e çıkmış.

EÜAŞ kurulu gücünün kaynaklara göre dağılımı ise, kömür 7700 küsur civarında, sıvı yakıt ve doğalgaz 3900 civarında. Türkiye elektrik enerjisi üretimi 1970'li yıllarda, TEK'in kuruluş tarihinden bu yana 8 milyar 623 milyon kilovat/saatten 176 milyar 690 milyon kilovat/saate çıkmış.

Türkiye elektrik üretim dağılımı var; bunlar zaten EÜAŞ'ın Internet sitesinde olan bilgiler, çok fazla üzerinde durmak istemiyorum.

2006 yılında Türkiye elektrik üretiminin birincil kaynaklara göre dağılımına baktığımızda, barajlı santraller, akarsu, göl vesaire. Türkiye hidrolik toplamı 44 milyar kilovat/saat civarında. Diğer taraftan, termik toplamı 131 milyar civarında. Toplamı da 170 milyar küsur civarında.

Bu rakamlarda bazen brüt ve net ayrımı var. Bu rakamların toplamında ufak tefek farklılıklar bulabiliyorsunuz kaynaklarda, hepsini oturup tek tek düzeltmek zaman alıyor. Kafanızı karıştırmayın, ama Türkiye'nin 2006 yılı elektrik enerjisi üretimi yaklaşık 175 milyar kilovat/saat civarında. Bunun da 85 milyar kilovat/saatlik kısmı EÜAŞ'ın üretimi.

Kuruluşlara göre dağılımı; EÜAŞ santralleri 71 civarında, bağlı ortaklık dediğimiz EÜAŞ'a bağ-

lı örneğin, Soma Elektrik Anonim Şirketi ve Yatağan gibi bazı santraller bağlı ortaklık olarak geçiyor ortaklık santralleri toplam 85 milyar kilovat/saat civarında. Bilindiği üzere, 4628 sayılı Yasa amir hükmü der ki, “Piyasada hiçbir aktörün payı yüzde 20’yi geçemez.” Bu hüküm gereğince de, EÜAŞ’ın ileriki yıllarda özelleştirilmesi söz konusu.

2006 yılı Türkiye üretiminin kaynaklara dağılımına baktığımızda, sıvı yakıtlar 5 milyar kilovat/saat civarında, doğalgaz 2 milyar kilovatsaat çok büyük bir paya sahip, hidrolik 44 milyar kilovat/saat. Burada şunu ifade etmek lazım: Hidrolik üretim genel anlamda su gelirinine bağlı. Türkiye’de kurak yıllar, yağışlı yıllara göre bu hidrolik üretimimiz değişmekte.

2002-2006 üretiminin gelişimi var burada, üretim artış oranları var. Türkiye elektrik enerjisi talep artışı ortalama yüzde 8 civarında. Türkiye Cumhuriyeti tarihinden beri baktığımızda, biriki kez yüzde 45’lere kadar çıkmış talep artışı; ama tabii, o da sanırım bazı üretim tesislerinin devreye girmesiyle var olan talebin karşılanmış olmasından kaynaklanıyor. Cumhuriyet tarihi boyunca da elektrik enerjisi talebinin negatife düştüğü bir yıl, 2001 ekonomik krizinden sonra ilk defa negatife düştü. Onun dışında, uzun yıllar ortalama yüzde 8 civarında talep artışı söz konusu.

2002-2006 EÜAŞ üretimleri var burada, 7185 kilovat/saat arası. EÜAŞ’ın Türkiye üretimindeki payı yüzde 48-50 civarında. EÜAŞ ve bağlı ortaklık santralleri... 109 tane hidroelektrik santralimiz var; bunların toplam kurulu gücü 11159 megavat, 21 tane termik santralimiz 12555 megavat.

Termik santrallerin bulunduğu yerlerin Türkiye haritası üzerindeki dağılımı ve yıllar itibarıyla üretimleri var. Bunlar yine Internet sitelerinde var.

EÜAŞ ve bağlı ortaklık termik santrallerinin yıllara göre üretimleri ve 2007 programlarını görüyorsunuz burada. Termik santrallerimizin Türkiye üretimine katkısı yüzde 26.1 civarında, tabii ki EÜAŞ termik santrallerinin.

109 tane hidroelektrik santralimiz var, ama bunlar 25 tane işletme müdürlüğü tarafından yönetiliyor. Bu müdürlüklerin Türkiye haritası üzerindeki yerleşimlerini görüyorsunuz.

Hidroelektrik potansiyele girmek istemiyorum, çünkü Devlet Su İşleri’nden katılan arkadaşlarımız yeteri kadar bahsetti bu konudan.

Az önce söylediğim mevcut hidroelektrik santrallerimizle, minimum su gelirinine göre 22 milyar kilovat/saat, maksimum su gelirinine göre 52 milyar kilovat/saat arasında enerji üretebiliriz. Ancak, burada şu çok önemli: Türkiye’de enerji arzı genelde gittiği için, hidroelektrik santrallerimizi veya hidrolojik havzalarımızdaki su potansiyelini enerjiye yönelik çok da rantabl kullandığımızı söyleyemiyoruz. Çünkü yerine göre, baz yük dediğimiz, termik santrallerle sisteme verdiğimiz enerji arzında sıkıntı yaşandığında, mevcut barajlı hidroelektrik santralleri devreye sokmak durumundayız. Yoksa, sistemin güvenliği biraz sıkıntıya girer. Sanırım, Zafer bey arkadaşımız belki o konuda daha ayrıntılı açıklama yapacaklardır.

Sayın Mustafa bey arkadaşımız bir şeyden bahsetti; Türkiye’de rüzgâr potansiyeli, kurulabilecek rüzgâr santrallerinin kurulu gücünün buna uygun olduğu, 40 bin civarında rüzgâr santrali ünitesi için Türkiye’de bir şeyler yapılabileceği konusunda. Türkiye enerji piyasasında şu anda ciddi anlamda ki, 10 bin megavatlarla ifade ediliyor özel sektörün müracaatı var ve bunlardan birçoğu lisans almış, birçoğu da lisans alma aşamasında. Bu santrallerin elektromekanik teçhizatının imalatına yönelik, genelde piyasada Uzakdoğu’ya yönelik bir talep var; yani Çin’e, Hindistan’a yönelik bir talep var. Bu konuda, elektrik mühendisleri olarak, makine mühendisleri olarak, Türkiye’de üretimi yönetecek bir çalışma yapılmasında yarar olduğunu sanıyorum. Bilindiği üzere, Hirfanlı Hidroelektrik Santralinin dördüncü ünitesi Türkiye Elektrik Kurumunda yüzde 99’un üstünde yerli yapıldı. Ondan sonra sanırım bir Bakanlar Kurulu kararı çıktı, “50 megavatın altındaki bütün hidrolik türbinler Türkiye’de yapılacak” diye bir karar. Ama nasıl olduysa, bu karar daha sonra uygulanmaz oldu. Şimdi, varsa, yoksa, bütün proje sahipleri Çin’e, Uzakdoğu’ya veya oradan insanlar geliyor, Türkiye’de pazar kapmaya çalışıyor. Bu potansiyelin Türkiye’de de değerlendirilmesine yönelik bir çalışma olabileceği kanaatini taşıyorum. Ortadoğu’dan bir hocamız, bir profesör, ODTÜ Teknokentte böyle bir çalışmanın içerisinde.

Bir de ayrıca şunu ifade edeyim, yine kişisel görüşüm: Türkiye’de hidroelektrik enerjinin değerlendirilmesine yönelik birtakım projeler şu anda tüzelkişiler tarafından canlandırılmaya çalışıldıktan sonra, özellikle bazı havzalarda sivil toplum hareketleri başladı, yani “Havzamıza, suyu-

muza dokunmayın!” şeklinde. Şöyle bir şey söyleyeyim: Elektrik enerjisinden vazgeçmemiz mümkün değil. Bunun da ekonomik çevreye en az zarar veren kaynaklardan üretilmesi konusunda bir çalışma yapmak gerekir.

İkizdere Hidroelektrik Santralini bilen var mı, bilmiyorum; 1960 yılından beri yaklaşık 5 milyar kilovat/saat enerji üretmiş. 18 megavat kurulu gücünde, kanal tipi bir santral, 4.5 km tüneli var. Şu anda da hâlâ sağlıklı bir şekilde çalışıyor. Ben, orada yöneticilik yaptım çok kısa bir süre. Ben de Doğu Karadenizliyim. O santralin çevreye olumsuz bir etkisini ben göremedim. Sadece sanat yapıları biraz çirkin duruyor, ama günümüzde bunu daha güzel yapmak mümkün. O zaman, bu hareket nedir, onu anlamak biraz zor. “Acaba doğalgazcılarım, petrolcülerin oyununa mı geliyoruz?” diyorum. Bu, benim kişisel görüşüm.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

Sayın Zafer Kamiloğlu’na söz vermek istiyorum.

Buyurun Zafer bey.

ZAFER KAMİLOĞLU
(TEİAŞ Samsun İl Tevzi Müdürü)

Teşekkür ediyorum.

Ben de şahsım ve Müdürlüğüm adına hepinize saygılarımı sunuyorum. Samsun dışından gelen arkadaşlara da tekrardan hoş geldiniz diyorum.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; Türkiye Elektrik İletim A.Ş., hepinizin bildiği gibi Türkiye elektrik sisteminin operatörlük görevini üstlenmiş bir kuruluştur. Bu operatörlük görevini yürütürken, birtakım kıstaslar vardır, olmazsa

olmazlar vardır; çünkü karşısında dev gibi bir enerji bulunmaktadır. Sadece tüketiciye enerjiyi sunmakla yükümlü değil; aynı zamanda bu enerjinin sürekli olmasını sağlayacak, güvenilir olmasını sağlayacak, kaliteli olmasını sağlayacak ve ayrıca tüketiciye de ekonomik olarak ulaşmasını sağlayacak. Bu görevleri üstlenmiş bir kuruluş olarak, hakikaten işimizin zor olduğunu şimdiden size arz etmek isterim.

Ben, yine fazla zamanınızı almamak adına, sadece bir tespit yapacağım; yani Türkiye’de elektrik enerjisi şu anda hangi noktadadır, biz neredeyiz, 2006 yılında neler oldu ve Karadeniz Bölgesi de Türkiye’nin neresinde, üç ana bölümde kısa bir özet yaparak geçeceğim.

Burada da görüldüğü gibi, 2007 yılı Ağustos ayı itibarıyla Türkiye’nin kurulu gücü 41 bin 375.2 megavat. Yine ağustos ayı itibarıyla da şu anda gerçekleşen maksimum puant 28 bin 740 megavat, yani 29 bin megavata yaklaşmış bulunmaktayız. Bu değerleri fiktif olarak analiz ettiğimizde, sistem işletmeciliğinin artık son noktasına geldiğimizi anlamamız gerekiyor. Yani bu, şu demek: Artık Türkiye elektrik sisteminin elektrik tesislerine ihtiyacı var demektir. Onun için, bu anlamda yatırımların bir an önce başlaması ve hızlı bir şekilde bitirilmesi gerekmektedir. 2007 yılı Ağustos ayı itibarıyla yapılan Türkiye tüketim artışı yüzde 7 olarak öngörülmüşken, şu anda bu oran Türkiye genelinde yüzde 8.5 olarak gerçekleşmiş. Burada da çok açık bir şekilde görüldüğü gibi, bir yanılma payı... Bu açığın karşılanması için bütün imkânlar kullanılmış ve şu ana kadar da herhangi bir elektrik kesintisine gidilmemiştir.

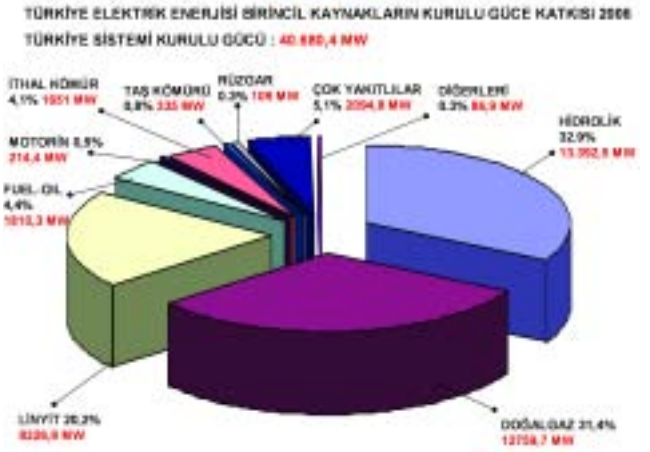
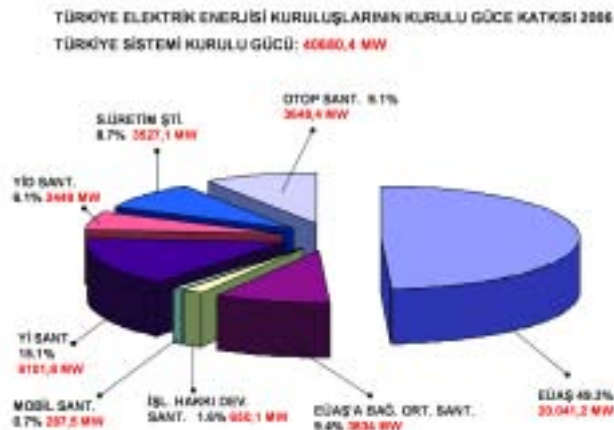
Bölgemiz açısından çok sevindirici olarak rahatlıkla söyleyebileceğim bir nokta şu ki: Bu yüzde 8.5 artışa karşılık, Karadeniz Bölgesinin 7 aylık tüketim artışı yüzde 13’tür. Bu rakam hakikaten çok yüksek bir rakam. Bölgemizin bunu iyi değerlendirdiğini düşünüyorum.

Arkadaşlar da değindiler, ama yine de kısaca sistemimizin 2000-2006 yılları arasındaki elektrik tüketim değerlerini bir tabloda yansıttım. Burada da görüldüğü gibi, 2000 yılında 128 milyar 280 milyon kilovat/saat olan Türkiye elektrik tüketimi, 2001 yılı ekonomik krizi dolayısıyla yüzde 1.1 bir düşüş göstermiş ve netice itibarıyla 2006 yılında tüketiciye sunulan net enerji 174 milyar 637 milyon kilovat/saat olarak gerçekleşmiştir.

2007 rakamlarını bu şekliyle özetledikten sonra, 2006 yılında ne olmuş, enerji açısından son rakamlar karşımıza ne şekilde çıkmış, onları da kısaca ifade etmek isterim. 2006 yılı itibarıyla Türkiye santrallerinin üretim toplamı 176 milyar civarında gerçekleşti. TEİAŞ olarak bizim görev alanımız içerisinde olan, enerjinin ithalat ve ihracatını da yapan bir kuruluş olarak, yurtdışından 573.2 milyon kilovat/saatlik bir enerji almışız. Gürcistan'dan ve İran'dan enerji aldık 2006 yılı itibarıyla. Tüketime sunulan toplam enerji ise 176 milyar 873 milyon kilovat/saat olarak gerçekleşmiştir. Az önce dediğim gibi, yurtdışından enerji aldığımız gibi, enerji de satıyoruz. Toplamda 2 milyar 235 milyon kilovat/saatlik bir enerji de yurtdışına satmışız. 2006 yılı itibarıyla Suriye, Irak ve Gürcistan olarak gerçekleşmiştir bu satışlar. Bu rakamların sonucunda, 2006 yılı Türkiye tüketimi net olarak 174 milyar 637 milyon kilovat/saat olarak gerçekleşmiştir.

2006 yılı itibarıyla bu üretilen enerjinin kurulu güç dağılımını da bir tablo olarak sizlere göstermek isterim. 2006 yılı itibarıyla 40 bin 680 megavat olan kurulu gücün kuruluşlara dağılımı. Biliyorsunuz, yeniden yapılanmayla ilgili birtakım şirketlerimiz oluştu. Bu şirketlerden kurulu gücün yüzde 49.3'ünü EÜAŞ oluşturuyor. EAÜŞ'a bağlı ortaklıklar var; işletme hakkı devredilen santraller, mobil, yapışletdevret, yapışlet gibi santrallerden bu kurulu güç karşılanmıştır. Bu kurulu gücün birincil kaynaklara dağılımı ise, hidrolik olarak yüzde 32.9, doğalgaz yüzde 31.4, linyit yüzde 20. Birincil kaynaklara dağılımı bu şekilde gerçekleşmişken, üretimin karşılanma yüzde oranı olarak da yine bu şirketler çok yüksek bir oranda karşılanmış.

Biraz önce de söylediğim gibi, Türkiye'deki mevcut sistemin operatörlüğünü yapıyoruz, işletmeciliğini yapıyoruz. Üretim-tüketim dengesi-

ni sağlamak için 24 saatlik bir hizmet yapan bir kuruluş olarak, fazla teknik detaylara girmeden, sizi de sıkmadan, bu rakamları ortaya koyduktan sonra, esas bizim Orta Karadeniz Bölgesinin enerji durumu hakkında biriki hususu belirtmek isterim.

Görüyorsunuz, hatlarımız kırmızı. Siyah olanlar 154 kilovoltluk hatlarımız. Biliyorsunuz, bu sistem bir enterkonnekte sistem. Yine burada çok rahatlıkla söyleyebileceğim bir durum şu ki: Orta Karadeniz Bölgemizde yer alan Samsun, Ordu, Çorum, Amasya, Sinop'a enerjinin üretim, iletim ve dağıtım yönünden hiçbir darboğazımız yoktur.

Yine bölgemizle ilgili, il bazında mevcut tesislerimizle ilgili olarak söyleyeceğim rakamlar şu şekilde: Samsun ili içerisinde 4 adet trafomuz, 14 adet güç trafomuz, 551 güç, toplamda 1151'lik bir trafo gücümüz var. Ordu ili için 7 güç trafosu ve 305'lik bir gücümüz var. Çorum için hakeza 200, Amasya için 191, Sinop için 93'lik bir gücümüz var. Bu anlamda, bu illerimizde de güç yönüyle herhangi bir sıkıntımız yoktur.

İl bazında üretim tüketim dengesini görmek adına, Samsun'da zaten kaynak Samsun'da, bizim bölgemizde 2006 yılı itibarıyla 2 milyar 415 kilovat/saatlik bir enerji üretilmiş ve bunun 1618 kilovat/saati tüketime sunulmuş. Ordu'da maalesef üretim kaynağımız yoktur; ama inşallah, 2009'da devreye girecektir. 865 milyonluk bir tüketimimiz var. Çorum'da, doğalgazla çalışan bir doğalgaz santralimiz var; 52 milyon üretim yapmış ve 555 bir tüketim gerçekleşmiş. Amasya ilimizde üretim 2.797 ve Amasya ilimizde 397 kilovat/saatlik bir tüketim var. Sinop'ta da yine üretim tesisimiz yok ve tüketim de 207 milyon 381 kilovat/saat olarak gerçekleşmiş. Toplamda, 5 ilde 2 milyar 471 kilovat/saatlik bir üretime karşılık, 3639 kilovat/saatlik bir tüketim gerçekleşmiş. 5 il olarak baktığımızda, dışarıdan enerji almış.

Bu rakamları verdikten sonra, bölgemizdeki mevcut üretim tesislerini il bazında da burada görmek mümkün. 5 bölgenin, enerjisini kendisi üretmediği için dıştan aldığı enerjiyi, Mobil 1 ve 2 santrallerinin çalışmasını istemeseniz de, bunun Samsun bölgesi için toplamda yıllık etkisi 1.5 milyar kilovat/saatin üzerinde bir üretimle bölgenin tüketimini karşılayacağını da buradan söylemek istiyorum.

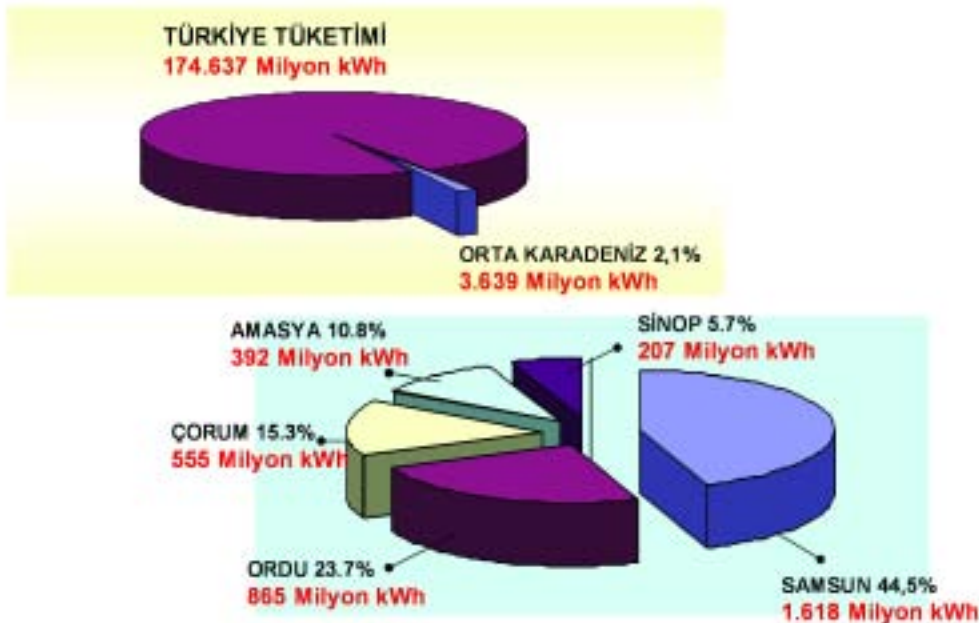
Burada çok dikkatinizi çekeceğini düşündüğüm bir rakam vermek istiyorum sizlere. Bölgemizde

2006 YILI KİŞİ BAŞINA DÜŞEN YILLIK TÜKETİM DEĞERİ (kWh / YIL)	
SAMSUN	1294,7
ORDU	1017,9
ÇORUM	1111,4
AMASYA	981,4
SINOP	921,6

2006 yılı Türkiye ortalaması kişi başına yıllık tüketim değeri **2400 kWh / YIL**
 2006 yılı Dünya ortalaması kişi başına yıllık tüketim değeri **2500 kWh / YIL**
 2006 yılı Gelişmiş Ülkeler kişi başına yıllık tüketim değeri **8900 kWh / YIL**

kişi başına düşen elektrik tüketimi, bu rakam herkes için önemli; çünkü kişi başına düşen elektrik tüketimi, bir ülkenin sanayileşmiş olmasını, kalkınmışlığının bir göstergesi olarak gösterilmektedir. Dünya ortalaması 2500 kilovat/saat/yıl olan kişi başı enerji tüketimi, maalesef, gördüğümüz gibi, Samsun'da bunun yarısı. Ordu'da bu rakam çok daha aşağısında. Çorum, Amasya ve Sinop'ta, gördüğümüz gibi, hiç hoş bir noktada değil. Benim sorumlu olduğum 11 ilde de rakamlar bundan farklı değil. Onun için, Karadeniz'de enerjinin hakikaten bu kadar güvenilir, kaliteli olmasına karşın, yatırımın bu bölgede olmamasının bir izahı yok. Bu rakamların kesinlikle bir şekilde bölgemiz adına yukarı çekilmesi gerekmekte ve bu da ancak sanayinin bölgeye getirilmesiyle mümkün olabilecektir.

O.KARADENİZ BÖLGESİNİN TÜRKİYE TÜKETİMİNDEKİ PAYI

O. KARADENİZ BÖLGESİ ELEKTRİK TÜKETİMİ İLLERE GÖRE DAĞILIMI (2006)

Ama az önce belirttiğimiz sevindirici olay, bölgemizdeki tüketim artışının yüzde 13 olması, uzun süre o şekliyle devam etmesi ancak bu rakamların yukarı çıkmasına yardımcı olacaktır.

Yine bizim Orta Karadeniz Bölgesinin Türkiye tüketimindeki payına da baktığımız zaman, hakikaten çok hoş bir durum değil. Yani bu 2.1 çok az, bunun çok daha yukarılarda olması gerekir. Bu yüzde 2.1'lik tüketimin bizim bölgedeki 5 ildeki dağılımını görmektesiniz. Samsun yüzde 44.5, Ordu 23.7, Çorum 15.3, Amasya 10.8 ve Sinop da 5.7 olarak bölge tüketimini oluşturmaktadır.

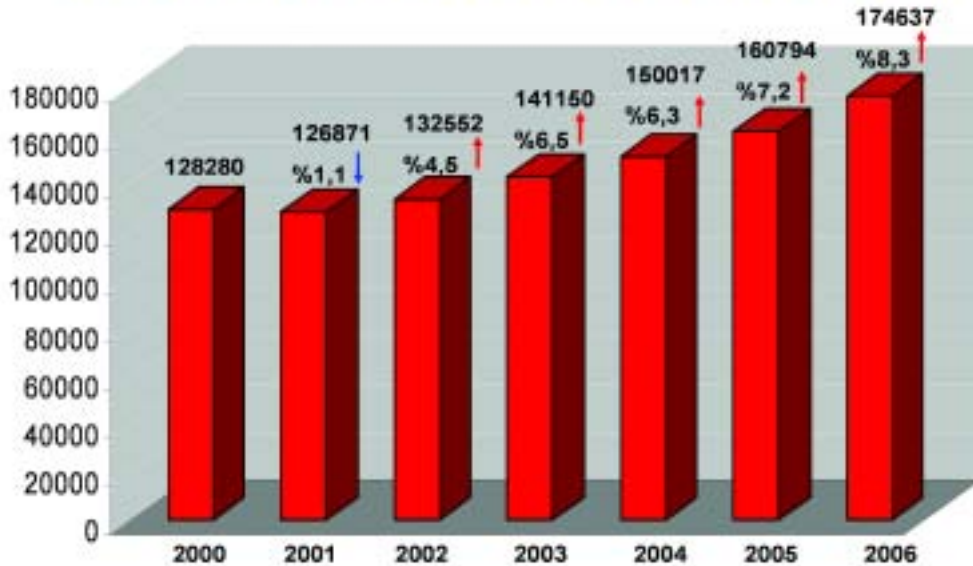
Ayrıca, yine bu tüketimin Türkiye tüketimindeki yerini görmek adına, yine az önce söylediğim Türkiye 2006 yılı puandı 27 bin 594 olarak gerçekleşmiş, 5 ilin o anki puanda katkısı 735 megavat olarak gerçekleşmiş. Yani bu da yüzde 2.66'sı demek. Bu 2.66'nın 5 ildeki dağılımını da tablodan görmek mümkün.

ORTA KARADENİZ BÖLGESİ 2006 YILI ÜRETİM - TÜKETİM DEĞERLERİ

	ÜRETİM (KW-h)	TÜKETİM (KW-h)
SAMSUN	2.415.483.189	1.618.488.588
ORDU	—	865.297.465
ÇORUM	52.921.599	555.703.097
AMASYA	2.797.953	392.572.661
SINOP	—	207.381.470
TOPLAM	2.471.202.741	3.639.443.281

Çorum iliyle ilgili olarak rakamlar yine hakeza 2000 yılında 410 milyon kilovat/saat. 2001'de ekonomik kriz burada da kendini gösteriyor, 405'e düşüyor, 2006'da 406'ya çıkıyor, 2003'te yine tekrar 5.3 bir düşüş. Bu, tamamen sanayiyle ilgili bir olay; yani tüketimin düşmesi sanayiyle ilgili, o bölgeyle ilgili.

TÜRKİYE ULUSAL SİSTEMİ YILLIK TÜKETİM DEĞERLERİ GWh

Bu rakamları verdikten sonra, yine il bazındaki tüketim artışlarını bir tablo halinde de size göstermek istedim. Samsun ili olarak, 2000 yılındaki enerji tüketimi 1 milyar 283 milyon kilovat/saat iken, 2001 kriziyle beraber o da etkilenmiş, yüzde 1 düşüş göstermiş ve neticede, 2006 yılı itibarıyla 1 milyar 618 bin kilovat/saatlik bir enerji tüketimi oluşmuş Samsun'da.

Ordu iliyle ilgili olarak da bu rakamlar yine 2000 yılında 657 milyon kilovat/saat. Neticede, 2006 yılında 865 milyon kilovat/saatlik bir tüketim gerçekleşmiştir.

ORTA KARADENİZ BÖLGESİ TRAFOLARI

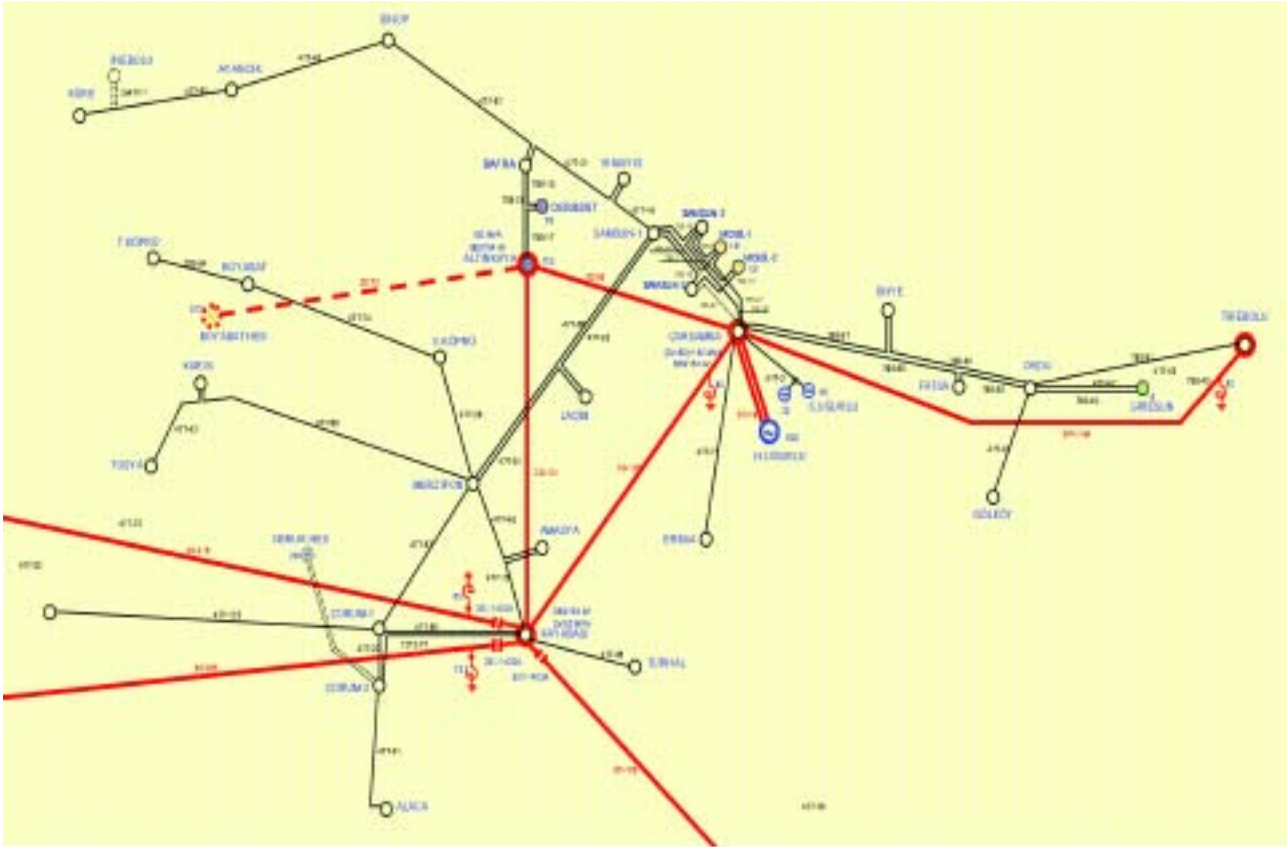
İl Adı	Trafo Sayısı		Trafo Güçleri (MVA)		Trafo Toplam Gücü (MVA)
	380/154 KV	154/34,5 KV	380 KV	154 KV	
SAMSUN	4	14	600	661	1161,0
ORDU	-	7	-	305	305,0
ÇORUM	-	6	-	200	200,0
AMASYA	2	6	300	191	491,0
SINOP	-	6	-	93	93,0

Amasya iliyle ilgili olarak hakeza rakamlarımız yine burada. Zaman zaman çok inişli çıkışlı bir grafik gösteriyor. 2001'de 365 milyon kilovat/saat, 2001'de 2.1 düşüş göstermiş, bu düşüşünü 2002'de devam ettirmiş, 2003'te bir artıştan sonra 2004'te tekrar 8.2'lik bir düşüş göstermiş ve 2005 yılı itibarıyla da 392 milyon kilovat/saatlik bir enerji tüketimi oluşmuş durumda.

Sinop iliyle ilgili olarak da, vereceğim tabloda da gördüğünüz gibi, 2000 yılı için 178 milyon kilovat/saatlik bir tüketim gerçekleşmiş, 2001 krizinden dolayı yaşanan düşüş 2002 yılında devam etmiş, 2003'te tekrar bir toparlanmadan sonra 2006 yılı itibarıyla da 2.9'luk bir artışla 220 milyon kilovat/saatlik bir enerji tüketimi gerçekleşmiştir.

Bölgemizde, il bazında TEİAŞ'ın sorumluluk alanında bulunan Samsun'da 2 adet trafo merkezi, 7 adet de 154 kilovoltluk trafo merkezi bulunmaktadır. Bunlar da Samsun 1, Samsun 2, Samsun 3, Bafra, Ondokuz Mayıs, Vezirköprü. 2005 yılındaki tüketim 1 milyar 522 bin kilovat/saat olarak gerçekleşmiştir.

Ordu iliyle ilgili olarak da 4 adet 154 kilovoltluk trafo merkezi mevcuttur ve bunların toplam kurulu gücü 305 MVA'dır. Ordu için puant gücümüz 147.3 megavattır. 2006 yılında bu 164.6 megavat olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılındaki tüketim değeri 784 milyon kilovat/saat. 2006 yılında yüzde 14.5'lük bir artış göstermiştir bu rakam.

BÖLGEMİZDEKİ KISA VADELİ YATIRIM PROGRAMLARI

- ÇARŞAMBA 154 KV İNDİRİCİ MERKEZ
- SUNGURLU 154 KV İNDİRİCİ MERKEZ
- KAVAK 154 KV İNDİRİCİ MERKEZ
- 154 KV ÇORUM 2 – OBRUK HES ENH

Çorum ili hudutları içerisinde ise 4 adet 154 kilovoltluk trafo merkezimiz vardır. Puant gücü 110.7 megavattır. Bu, 2006 yılında düşüş göstermiştir. 2005 yılı tüketimi 541 milyon kilovat/saatten de 555 milyon kilovat/saate yükselmiştir.

Amasya iliyle ilgili bir adet trafo merkezimiz vardır ve kurulu gücümüz 450 MVA'dır. Puant yükü 66.6 iken, 2006'da yüzde 0.2'lik bir artış gerçekleşmiştir. Tüketimde ise 351 milyondan 392 milyon kilovat/saate çıkmıştır.

Sinop'ta hakeza 3 adet trafo merkezimiz vardır.

Tüketimde 201'den 207'ye yükselerek, yüzde 3'lük bir tüketim artışı gerçekleşmiştir.

Bölgemizde 2008'de girmesini planladığımız merkezlerimizi de burada belirtmek istedim. Sistem kendini geliştiren bir sistem. Tabii, geleceğe dönük olarak yatırımlar sürekli. Çarşamba'da bir indirici merkez düşünüyoruz. Sungurlu Organize Sanayi ve bir de 154 kilovoltluk bir santral düşünüyoruz. İnşallah, o da 2008'in ilk aylarında girecek.

Beni dinlediğiniz için sizlere teşekkür ediyorum.

Sunumumu sonlandırmadan önce, kişisel görüşüm olarak söylemek istediğim birkaç husus var. Bugün Türkiye genelinde, ihtiyacı nereden karşılayacağız diye hesap kitap yapmaya başladık. Yani öyle bir noktaya geldik ki Türkiye'de şu anda, "Enerjinin artık karşılanabilirliği konusunda ne yapacağız?" diye çok ciddi bir şekilde düşünmek durumuyla karşı karşıyayız. Bunlar teknik işler; bir yatırım yapacaksınız, onun karşılığını alacaksınız. Ben de kendi adıma bir slogan oluşturuyorum, var olan bir şeyi gündeme getirmek istiyorum; "En pahalı enerji olmayan enerji, en ucuz enerji tasarruf edilen enerji." Bence, Oda da buna önyak olarak, enerjiden tasarrufa gidilmesi yönünde, artık yüksek sesle bağırılması gerektiğini düşünüyorum.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI Bu güzel sunumlarından dolayı Zafer beye teşekkür ederiz.

Buyurun Mehmet bey;

MEHMET ÖZKAN

(Yeşilirmak Elektrik Dağıtım AŞ Müdürü)

Sayın Başkan, Sayın Katılımcılar; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum. Samsun dışından gelen arkadaşlara da tekrar hoş geldiniz diyorum.

Konulara başlamadan önce bir fıkra anlatmak istiyorum;

Milletvekili adayı oy istemek için köyün birine gider. Köylü köye girişlerinde gelenleri davul zurna ile karşılar. Aday başlar konuşmaya ve oy ister. O sırada yanındaki köylü "oy verelim ama kaçınıcı sıradasın. Oyumuz boşa gitmesin." der. Aday "onu sorma son sıradayım, zurnanın son deliğiyim." der. Konuşma sırasında kendilerini karşılamaya gelen zurnacı bu konuşmayı duyar ve konuşmaya katılarak, "Neden onu küçümsüyorsun, o delik olmadan zurnanın sesi çıkmaz." der. Aynı şey. Dağıtım hiç olmadan veya düzgün dağıtım olmadan, istediğiniz kadar üretin veya iletin, hiçbir şey yapamazsınız.

Öğleden önceki sunumlarda, bilmediğimiz bazı konuları öğrendik, eksik bilgilerimizi tamamladık. Bu fırsatı bize tanıyan Samsun Şube Başkanımıza özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Eğer müsaade ederseniz, belki hepiniz biliyorsunuz, ama öncelikle Yeşilirmak EDAŞ'ın kuruluş serüvenini arz etmek istiyorum. Elektrik Enerjisinin Reformu ve Özelleştirme Stratejisi Belgesi ile 10.02.2004 tarih, Yüksek Planlama Kurulunun 2004/3 sayılı Kararıyla 6 ayı ortaklık ve yine TEDAŞ'a bağlı 64 ili kapsayan 14 bağlı şirkete dönüştürülmüştür.

Yeşilirmak EDAŞ; TEDAŞ 'a bağlı 14 şirketten biri olup, faaliyetine 01.03.2005 tarihinde başlamıştır. YEŞİLIRMAK EDAŞ'ın bir ana sözleşmesi vardır. Bir Başkan, bir Başkan Vekili olmak üzere 3 Yönetim Kurulu üyesiyle temsil edilmektedir. Benim görevim, Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği ve Şirket Müdürlüğüdür. Samsun, Ordu, Amasya, Çorum ve Sinop illerindeki ilgili mevzuat hükümleri ile tanımlanmış Elektrik Dağıtım görevini yerine getirmek üzere Türk Ticaret Kanununa tabi olarak kurulmuştur. Sermayesi 144.000.000., YTL dir.

Faaliyetine başladığı tarihten itibaren diğer dağıtım şirketleri gibi 01.09.2006 tarihine kadar TEDAŞ'a ait Dağıtım Lisansı ve Perakende Satış Lisansı dahilinde hizmetini sürdürmüştür. 01.09.2006 tarihinden itibaren 4628 sayılı yasa doğrultusunda EPDK, TEDAŞ'ın lisanslarını iptal ederek aynı lisansları 30 yıllık süre ile bölgeleri ile sınırlı kalması kaydı ile şirketlere vermiştir.

Bu nedenle lisansların yasal yükümlülükleri ve yaptırımları ile TEDAŞ'ın ilgisinin kalmadığı bu yükümlülüklerden diğer şirketler gibi şirketimiz sorumlu olduğu gibi bir ortam oluşmuştur.

İzin verirsiniz bundan sonra Yeşilirmak EDAŞ yerine konuşmamda Şirketimiz diye bahsedeceğim. Öncelikle şirketimizin istatistikî büyüklüklerini arz edeyim.

Her ne kadar sunumda bazı istatistikler il bazında verilmiş olsa da zamandan tasarruf amacı ile şirket icmali ile devam edeceğim.

Şirketimiz, Samsun, Ordu, Çorum, Amasya ve Sinop illerini de içeren bölgede, 3 milyon 257 bin 823 kişiye; 64 ilçede, 152 beldede, 3004 köyde dağıtım hizmetini götürmektedir.

Bölgemizin abone sayıları tablolarda yer almaktadır.

SAMSUN İL MÜDÜRLÜĞÜ ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM	ORAN %
SANAYİ	407	1.402	1.809	0,32
TİCARETHANE	247	66.657	66.904	11,80
MESKEN	15	458.843	458.858	80,96
TARİHSAL SULAMA	57	21.454	21.511	3,80
DİĞER	453	17.160	17.713	3,13
TOPLAM	1.279	565.516	566.795	

ÇORUM İL MÜDÜRLÜĞÜ ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM	ORAN %
SANAYİ	607	072	679	0,25
TİCARETHANE	262	26.572	26.834	10,72
MESKEN	17	214.265	214.282	85,29
TARİHSAL SULAMA	295	0.145	140	0,57
DİĞER	402	7.651	7.953	3,17
TOPLAM	1.521	246.705	248.226	

ORDU İL MÜDÜRLÜĞÜ ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM	ORAN %
SANAYİ	178	40	218	0,09
TİCARETHANE	126	24.402	24.528	9,75
MESKEN	1	214.091	214.092	84,98
TARİHSAL SULAMA		40	40	0,02
DİĞER	3.025	9.997	13.022	5,17
TOPLAM	3.340	248.735	252.075	

AMASYA İL MÜDÜRLÜĞÜ ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM	ORAN %
SANAYİ	110	80	190	0,11
TİCARETHANE	160	16.140	16.300	10,09
MESKEN	1	124.250	124.251	83,75
TARİHSAL SULAMA	265	0.357	1.022	1,23
DİĞER	158	5.550	5.708	3,85
TOPLAM	772	147.596	148.368	

SİNOP İL MÜDÜRLÜĞÜ ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM ORAN %
SANAYİ	96	21	117 0,11
TİCARETHANE	79	11.326	11.404 10,20
MESKEN	2	102.769	102.771 84,97
TARİHSAL SULAMA	42	499	541 0,44
DİĞER	172	4.942	5.114 4,23
TOPLAM	291	120.557	120.847

ŞİRKET GENELİ TOPLAM ABONE SAYILARI

ABONE GRUPLARI	OG	AG	TOPLAM	ORAN %
SANAYİ	1.334	0.733	1.340	0,23
TİCARETHANE	903	146.146	147.049	10,90
MESKEN	26	1.114.325	1.114.351	85,20
TARİHSAL SULAMA	689	24.685	25.344	1,08
DİĞER	4.310	45.100	49.410	3,79
TOPLAM	7.304	1.332.609	1.339.913	

Abone grupları bazında, tabloda görüldüğü gibi, 7304 orta gerilim abonesi 1 milyon 332 bin 89 alçak gerilim abonesi olmak üzere, toplam 1 milyon 339 bin 393 aboneye sahiptir. Soldaki sütunda görüldüğü gibi, yüzde 0.23 'lik sanayi abonesi vardır. Bölgemizde çok fazla sanayi bulunmamaktadır. Abone gurupları bazında oranlar ticarethane %10,98, mesken %83.20, çoğunluğu Samsun'da olmak üzere tarımsal sulama %1.89, diğer abone grupları, % 3.70 şeklindedir. Mesken ağırlıklı abone potansiyeline sahiptir bölgemiz.

Bu tablolarda 2006 ve 2007 yıllarına ait il ve şirket bazında satın aldığımız ve sattığımız enerji görülmektedir.

ÇORUM İL MÜDÜRLÜĞÜ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	560.065,0	41.534.206	500.025,012	71.508,900	10,62
2006 Temmuz Sonu	115.029,705	11.544.534	271.300,548	38.545,025	11,00
2007 Temmuz Sonu	349.034,665	41.778,704	208.300,616	45.973,701	11,67
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	10,79	34,85	11,64	14,09	

ORDU İL MÜDÜRLÜĞÜ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	747.170,000	81.040.264	674.734,346	89.703,097	9,70
2006 Temmuz Sonu	419.927,718	43.814.203	361.400,040	51.809,904	11,83
2007 Temmuz Sonu	480.884,404	60.790,310	420.322,535	64.056,699	10,95
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	14,46	30,71	10,51	25,00	

ÇORUM İL MÜDÜRLÜĞÜ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	560.065,0	41.534.206	500.025,012	71.508,900	10,62
2006 Temmuz Sonu	115.029,705	11.544.534	271.300,548	38.545,025	11,00
2007 Temmuz Sonu	349.034,665	41.778,704	208.300,616	45.973,701	11,67
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	10,79	34,85	11,64	14,09	

AMASYA İL MÜDÜRLÜĞÜ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	41.755,502	44.400,652	20.942,933	54.010,225	10,60
2006 Temmuz Sonu	129.400,409	11.215,866	201.090,163	29.650,011	11,01
2007 Temmuz Sonu	159.069,659	11.136,247	212.304,523	31.797,027	10,85
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	11,25	39,29	5,00	7,27	

SİNOP İL MÜDÜRLÜĞÜ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	124.000,057	24.671,116	101.712,508	20.000,504	13,87
2006 Temmuz Sonu	114.603,305	11.821,960	94.430,888	14.079,066	24,22
2007 Temmuz Sonu	139.706,252	17.521,858	112.304,945	17.002,985	10,63
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	11,14	34,61	10,94	11,25	

ŞİRKET GENELİ ENERJİ BİLGİLERİ

	ALINAN ENERJİ		Alınan Enerji Birim Fiyatı (YTL)	SATILAN ENERJİ		KATILIM ORANI (%)
	Miktar (KWh)	Tutar (YTL)		Miktar (KWh)	Tutar (YTL)	
2006 Yılı Sonu	1.760.022,129	406.074,077	0,208	3.044.099,679	490.621,267	9,17
2006 Temmuz Sonu	1.100.962,007	215.356,085	0,195	1.948.764,700	260.485,030	11,65
2007 Temmuz Sonu	1.290.952,417	290.703,796	0,225	2.000.090,667	385.000,603	11,04
2006-2007 Temmuz BİLGİSİM (%)	13,04	30,17	20,15	11,56	30,06	

Burada bölge büyüklüklerini Türkiye bazına oranladık, ama size Yeşilirmak değerlerini vereyim. 2006 yılı itibarıyla abone sayımız 1.328.958 iken, Türkiye'ye oranı % 4.6; yani Türkiye abone sayısının %4.6'sı bu bölgede. Temmuz sonu itibarıyla çok fazla bir değişiklik yok burada. Biliyorsunuz, eskiden su ve yol giden yerlere abone verebiliyorduk; ama daha sonra yapılan değişiklikle bu ortadan kalktı. Bu, 2007 yılında çok fazla abone yapamadık anlamını taşımaktadır. Biz elektrik satıcısıyız. İmar yasasının denetimcisi değiliz. Bu nedenle imar yasasının ilgili maddelerinden elektrik kelimesinin çıkması gerekir diye düşünüyorum. Enerji kesil-

mesi gerekirse sözleşmelere bu yazılabilir ve ilgili kuruluşun talebi halinde kesme işlemi gerçekleştirilebilir.

2006 yılı sonu itibarıyla 3.761.122.539 kwh bir enerji satın almışız. Bunun 3.404.899.679 kwh.'tini paraya dönüştürmüşüz ve 2006 yılı sonu itibarıyla bölgemizdeki kayıp kaçak oranı % 9.47 olarak gerçekleşmiştir.

Tablolarda İl ve şirket bazında alınan ve satılan enerji miktarları ile bedelleri yer almaktadır. Kıyaslama anlamında tablolarda ki alt sütuna baktığımız zaman, geçen senenin 7 ayına nazaran %13.84 fazla enerji satın almış ve % 12.56 oranında daha fazla enerji satmışız.Bu durum bölgede bir tüketim artışının olduğunu göstermektedir.

Ayrıca geçen seneki maliyetle bu seneki maliyeti size arz etmek için tabloda bir sütun oluşturduğum. Gördüğünüz gibi, satın aldığımız enerjinin kwh miktarına %22.15' daha fazla para ödüyoruz geçen sene ödediğimiz paraya nazaran.

Bu durumu zaten Olgun Sakarya arkadaşımız size sabah oturumunda izah etti. Burada daha fazla açıklamaya gerek yok.

Gerek Türkiye geneli, gerekse Yeşilirmak Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin değerleri satılan enerji değerleridir, alınan enerji değerleri değildir; yani burada kayıp ve kaçak oranı yoktur. Geçen sene Türkiye bazında 106.876.587.037 kwh bir enerji satılmış. Kayıpkaçak oranını koyduğunuz zaman, bu oran yaklaşık olarak 126 milyar kilovat/saate çıkıyor. Geçen sene yine bölgemizde

3. 404.899.679 kwh.enerji satılmış. Türkiye'deki satılan enerjinin % 3.19'u bu bölgede satılmış. 2006 Temmuz sonunu kıyaslamak üzere bir değer daha var tabloda. 2006 temmuz sonu itibarı ile 1.848.768.188 kwh enerji satmışız,2007 temmuz sonunda ise 2.080.891.647 kwh.çıkmiş bu rakam Türkiye bazına kıyasladığımız zaman, 2007 temmuz sonunda % 2.98'oranında enerji satılmış bu bölgede, ama geçen sene Türkiye geneline göre bu oran %3.25 dir. yani 2006 Temmuz sonu ile 2007 Temmuz sonu kıyaslandığı zaman, bölgemizin dışındaki diğer yerlerde de enerji satışı daha fazla.bu nedenle temmuz 2007 oranı 2006 ya göre daha düşük.Özetle bölgemizde geçen yılki temmuz ayına göre tüketim de bir artış var.Ancak bu artış Türkiye nin diğer bölgelerinden az.Bölgemizdeki tüketim artışı sanayiden gerçekleşen bir artış değil.

Biliyorsunuz, küresel ısınma dünyanın gündemine oturdu, Türkiye'yi ve dolayısı ile , bölgemizi de etkiledi. Sektörel bazda daha çok mesken tüketimlerinde ve ticarethane tüketimlerinde klimadan kaynaklanan bir artış bu, yani sanayiden kaynaklı bir artış değil; burada onu vurgulamak istiyorum. Demin, "Tüketim artışlar var, bu artışlar sanayiden geliyor" diye bahsetti arkadaşımız;

Kurulu gücümüze gelince, 2627 MVA bir gücümüz var, puant gücümüz ise 808. Doluluk oranı yüzde 30.7 gibi düşük bir oranda seyretmektedir. Aslında bu bir ortalama değildir; fakat genel olarak incelediğimiz zaman, birçok bölgede, yazlık olarak tabir edilen yerlerde yazlık dönemde, tarımsal sulama olarak tabir ettiğimiz yerlerde de tarımsal sulama abonelerimizin bulunduğu tablolarımızın doluluk oranı aşırı derecede artmaktadır. Bu durum trafo yanması,pano veya AG şalteri yanması şeklinde kendini göstermektedir.Bu olumsuzluğun sık yaşandığı yerlerde eleman eksikliğinden dolayı özellikle sigorta patlaması şeklindeki kırsal kesimdeki arızalara kısa zamanda müdahale edilememektedir.Böyle durumlarda yöre sakinleri pano kapaklarını kırarak çokta teknik olmayan müdahalelerde bulunmaktadırlar.Yetkililere haber verilmediğinden ilgili birimlerin sonradan haberi olmaktadır.Bu tür müdahalelerin çözümü uygun projelere dayalı yatırım ve yeterli kalifiye eleman istihdamıdır.

YEŞİLIRMAK EDAS GÜÇ ve KURULU GÜÇ BİLGİLERİ

	KURULU GÜÇ (MVA)	TOPLAM PUANT GÜCÜ (MVA)	DOLULUK OR.(%)
SAMSUN	1.119	370	33,07
ORDU	427	178	41,60
ÇORUM	518	130	25,10
AMASYA	323	80	24,77
SİNOP	240	50	20,83
TOPLAM	2.627	808	30,77

Samsun ilinin bir bölümü ova bir bölümü ise kırık arazi yapısına sahiptir.Her iki bölümde de dağınık yerleşim vardır.Örneğin Samsun İlinde 1500 AG direği ile enerji verilen yaklaşık 70 haneli köy yerleşimi mevcut tur.Buna karşılık Çorum ili kırsalın da aynı büyüklükteki yerleşim birimlerine 30-35 AG direği ile elektrik dağıtımı yapılmıştır. Aslında bu durum bölgemizin dağıtım konusundaki birinci derecede sorunlarını yansıtmaktadır.

YESİLRHAK EDAS SERİKE HATTI UZUNLUKLARI

	OG (km)	AG (km)	TOPLAM (km)	AG/OG ORANI
SAMSUN	694	1149	1843	1.96
ORDU	438	1574	2012	3.62
ÇORUM	535	480	1015	0.87
AMASYA	174	555	729	1.08
SİNOP	252	1089	1341	4.28
YESİLRHAK EDAS	2171	4957	7128	1.14

*Türkiye Genelinde AG/OG Oranı Ortalama 1,50'dir.

AG/OG ORANINA TÜRKİYE GENELİNDEN ÖRNEKLER

	OG (km)	AG (km)	AG/OG ORANI
Tekirdağ	3262	2877	0.88
Niğde	3818	3277	0.85
Manisa	6981	8405	1.21
Hatay	7412	7087	0.96
Artvin	1591	3470	2.18
Ordu	438	1574	3.62
Sinop	252	1089	4.28

*Rakamlar Karadeniz Bölgesi coğrafi şartlarının ne kadar zorlu olduğunu göstermektedir.

Orta gerilim hattımızın, enerji nakil hattımızın toplam uzunluğu 22 bin 679 km, alçak gerilim hattının toplam uzunluğu ise 48 bin 582 km. İkisinin toplamı 71 bin 266 km olarak görülmektedir. Dağınık yerleşim alanlarının AG hattı OG hattından çok uzundur.

Bu tablolar da şirketimize bağlı iller ile diğer bazı illerin ve ülkemiz genelinde ki AG-OG dağıtım tesislerindeki AG / OG oranları görülmektedir. Karadeniz bölgesinde yerleşim dağınık ve dağınık olduğunu hepimiz biliyoruz. Dağınık yerleşim alanlarında AG hatları OG hatlarına nazaran çok daha uzundur. Dolayısı ile AG/OG oranı yüksektir. Şirketimiz bünyesindeki Ordu, Sinop, Samsun illerinde ki kırsal kesimde dağınık bir yerleşim Amasya ve Çorum illerinde ise daha toplu yerleşim anlayışı vardır. Bu durum tablolardaki rakamlara da yansımıştır.

AG/OG oranı Ordu ilinde 3.62, Samsun ilinde 1.96, Amasya ilinde 1.08, Çorum ilinde 0.87, Sinop ilinde 4,28 dir. Kıyaslamak amacı ile bazı illerin AG/OG oranlarına tablolarda yer verilmiştir.

Bu oranlar ile illerin yerleşim kültürü incelendiğinde AG/OG oranı yüksek olan yerlerin dağınık ve dağınık yerleşim alanları, bu oranın düşük olduğu yerlerde ise toplu yerleşim alanlarının bulunduğu anlaşılacaktır. Tablolar incelenirse örneğin Amasya'da AG-OG uzunlukları birbirine çok yakındır. Çorum'da ise OG çok daha uzun. Bu iki ilimizde Özellikle kırsal kesimdeki AG hatları da daha az gibi gözüküyor; ama Samsun, Ordu ve Sinop illerinde bu daha çoktur. Türkiye genelinde bu ortalama 1.50'dir. Yani Samsun, Ordu ve Sinop bu ortalamanın üzerindedir. Yine aynı şekilde, mesela Tekirdağ'da 0.88, Niğde'de 0.85, Manisa'da 1.20, Hatay'da 0.96, Artvin'de 2.18.

Artvinli bir arkadaşım vardı, ama Artvinli olduğunu bilmiyordum, "Nerelisin?" diye sordum kendisine. Bana şöyle bir cevap verdi: "ütülensin Türkiye kadar toprağı olan ildenim" demişti Bu bölgede ütülendiği zaman Türkiye kadar toprağı olan bir bölge; ama çok kırık bir bölge. Bu yüzden, işletmesi çok zor bir bölge. Şirketimiz; Dağıtım sistemimizden müşteriye kadar ulaşan elektrik enerjisinde uluslararası standartlarda istenen kalitenin ve bunun sonucu olan tüketici memnuniyetinin sağlanmasına yönelik araştırmageliştirme ve yatırım çalışmalarına son derece önem verilmektedir.

Bu nedenle sonucu olumlu olan sonuçlarının uygulanmasına yönelik altyapıların hazırlanması Şirketimizin önceliklerinin başında gelmektedir. Bu amaca ulaşmak için yapılan çalışmalar süresince; Teknik ve İdari olmak üzere iki başlıkta toplanacak güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Biliyorsunuz, dağıtım, üretim ve iletimden farklı olarak, iletim noktasından abone gruplarına ulaşan çok geniş bir hattı ve tesisi içeren bir sistemdir ve işletmesi oldukça zordur; İletim hattının Türkiye genelindeki uzunluğu toplam yaklaşık 46 bin km dir. Bu bölgede yaklaşık 71 bin km dağıtım hattı vardır. Esas amaç lambanın sürekli yanması, aboneye güvenli ve kesintisiz ticari kalitesi yüksek bir enerji sunmak olduğuna göre arıza iletim ,dağıtım denmeden giderilmelidir.. Bu tür uzun hatlarla ve çok kırık arazi yapısında tesis işletmeciliği yapmak zordur. Geçmiş yıllara bakıldığında tesislerimiz özellikle kırsal kesimde;

- tekniğine uygun yöresel şartlar dikkate alınmadan proje yapılması,
- yalnızca aydınlatma amacı ile,
- en kısa yoldan güzergah seçilsin parolası ile,
- proje ve tesis yapımında işletme şartlarına öncelik verilmesi yerine, tesislerin yapımı sırasındaki malzeme durumu dikkate alınarak tesis maliyetinin ön plana çıkartılması,
- Hal böyle iken işletme süresi boyunca yıllarca tesislere bakım yapılmaması,

gibi olumsuz etkenler bugün bölgede ki kırsal kesimde yaklaşık 40.000 km uzunluğundaki bu hatların işletmesini oldukça zorlaştırdığı gibi bakım ve işletme maliyetini de misli misli artırmaktadır.

Elektrik dağıtım sisteminde hizmetin kalitesine etki eden en önemli faktörlerden biri, o dağıtım sisteminin bulunduğu bölgenin coğrafi yapısıdır. İklimin de dağıtım sistemine en az düzeyde arıza verecek şekilde olması ve bu özellikleri taşıması halinde, dağıtım sistemi işletmeciliği kolaylaşmakta, arıza sayıları zor coğrafi koşullardaki bölgelere oranla daha düşük olmaktadır. Bunu bir tanım anlamında söyledim. Bir zamanlar Milli Eğitim Bakanının, “Okullar olmasa, Milli Eğitim Bakanlığı çok kolay” demesine benzetmek istememiştir.

Bu açıdan baktığımızda, özellikle Samsun, Ordu, Sinop illerinde arazi yüksek ve dağlık alan ağırlıklı ve yerleşimler de Karadeniz halkının yerleşim kültürüne uygun olarak dağlık bir yerleşim olduğundan, bu bölgelerde arızalara müdahale süresi uzamakta, hatta hava şartlarının çok sert olması halinde ulaşım sağlanamamakta, bu yüzden arızalar giderilememektedir. Hava şartları, kar, yağmur veya arazi yapısı ne olursa olsun, hattın büyük bir bölümünü çoğu kez elemanlarımızın hat boyu gezerek arıza tespiti yaptıklarını düşünürseniz, en büyük zaman, arızayı tespit etmek için o hattın gezilmesiyle geçmektedir. Arızaları tespit etmek ve gidermek için, Karayolları gibi, İl Özel İdaresi gibi, makine parkından istifade edecek mevcut bir yapımız bulunmamaktadır.

Şöyle bir hayal edelim; Samsun’un herhangi bir köyüne gidecek olan vatandaş, yağmurda, çamurda, arabasıyla oradan geçer, köyüne ulaşır.

Ama Samsun’un bir trafo merkezinden ayrılan herhangi bir hattımızın herhangi bir noktasında izolatör patladığı zaman, oradan elektrik geçmez, o izolatörün yapılması gerekir. Bozuk yoldan araç gidebilir. Ancak elektrik dağılmış izolatör noktasını geçerek abone ye ulaşmaz.

Bu nedenle lambayı yakmak için hattı tamir etmek zorundasınız. Hem de kar yağmur demeden hava şartları ne olursa olsun km’lerce hat boyu gezip arızalı izolatörü tespit edip değiştirmek zorundasınız.

Kasile izolatör patlamasını karşı karşıya getirdiğiniz zaman, bizim yaptığımız işletmecilik. Karayollarının ya da İl Özel İdaremizin yaptığı hizmetten çok farklıdır diye düşünüyorum. Kırık izolatörü bulup değiştirmek için elinizde araç yoktur. İnsan gücü vardır. Tek istifade edebildiğimiz personelimizin arızalı hat hakkındaki tecrübeleri.

Burada izolatörü örnek olarak seçtim. Basit olduğu için. Karayolunun olmadığı bir yerde EN Hattına ait direğin yıkıldığını düşünün. Değiştirmek zorundasınız. Hem de insan gücü ile. Bu nedenle; Dağıtım Hatlarının işletmeciliği çok farklıdır. Yol, Fabrika, Bina, TELEKOM, işletmeciliğine benzemez.

Çoğunuzun bildiği gibi, hat boyu gezip gözlemleyerek arızayı bulmaya çalışıyoruz. Bunun için, çalışan arkadaşlarım, bu hatta herhangi bir arıza meydana geldiğinde, “Neresinde arıza vardır?” diye düşünüyorlar, tahmini bir toto oynuyorlar ve çoğu kez de arızayı buluyorlar; ama yıldırım düştüğü zaman veya trafo yandığı zaman, bu toto işi karışıyor ve tek tek hattı gezmek zorunda kalıyoruz özellikle kırsal kesimde. Çünkü hepimizin bildiği gibi, bu arızayı bulacak merkezi teknik bir sistemimiz yok.

Bu hatlarımız, ağırlıklı olarak 1990’lı yıllarda başlayan özelleştirme kapsamına alınmamız hususunda, arızayı bulma zamanını azaltmak için gelişmiş teknolojilerden istifade edecek projelere yatırım yapamadığımız sizler tarafından da biliniyor. Geçmişte “Madem satacaksınız, neden para harcıyorsunuz?” düşüncesi hâkim oldu bu tür yatırımları yaparken.

Bölgedeki tesislerin yapımı 1987 Yıllarında tamamlanmıştır. Özellikle bu gün çok büyük sorunların yaşandığı kırsal kesimde İşletme şartları dikkate alınmadan aydınlatma amacı ile yapılan tesislerde 1990 lı yıllardan itibaren yenileme ve ilave tesis yatırımları yapılmadı.

Ama işletilmekte olan bir tesis var ortada ve temel sosyal ekonomik mantığa dayandırılarak götürülmesi gereken bir hizmet var ortada. Abone, kesintisiz kaliteli enerji ister sizden. Lambanın sürekli yanmasını ister. Abone için; lambanın yanması önemli, lambanın yanması için yapılanlar veya karşılaşılan güçlükler değil, kısacası hiçbir şey değil, lambanın sürekli yanması önemli.

Ancak; Bölgenin Coğrafi özellikler ve iklim yapısı uzun süre yatırım yapılmaması dağıtım sistemlerine yapılacak yatırımların maliyetini artırdığı gibi yenileme süresi de uzadı.

Son yıllarda işin önemi anlaşıldı ve tesislerin yenilenmesi için imkanlar ölçüsünde daha çok ödenek ayrılmaya başlandı.

Uzun yıllar yenileme yatırımı yapılmaması nedeni ile bu gün tesislerde yapılacak yenileme işlerinin maliyetini çok fazla artırdı.

Son yıllarda ödenek misli misli artırılmış olsa da bu ödenekle tesislerin küçük bir bölümünde yenileme ve ilave yatırımlar yapılabilmektedir. Ulaşımı zor bölgelerde yapılacak elektrik tesisi yatırımlarında montaj maliyeti ve tesisin yapım süresini artırdı. Doğal şartların oluşturduğu ortam tesiste kullanılan malzemenin mukavemetini azaltmakta, zamanında bakımların yapılması nedeni ile arızalar arttığı gibi tesis yenileme maliyeti de artmaktadır. Ayrıca, bu tür bölgelerde yerleşim dağınık olduğundan, çok az sayıda abone için maliyeti oldukça yüksek yatırımlar yapmak zorunda kalınmaktadır.

Buraya kadar kırsal kesimdeki tesislerimizin işletme güçlüklerinden bahsettik. Şehir şebekelerinde ise farklı boyutta sorunlarımız vardır.

Biraz daha fazla ödenek alınma imkânı olabilir; Şehir şebekesindeki yatırımlarımız tamamen belediyelerimizin imar planına göre yapılmaktadır.

Bölgenin en büyük ili olan Samsun büyük şehir belediyesi kapsamına alınarak sınırlarının bir ilçe bir çok belde ve köy statüsündeki yerleşim alanlarını içersine alarak 20 km çaplı daire alanı içerisinde genişlemesi, diğer il sınırlarının da kırsal yerleşim alanını kapsayacak şekilde genişlemesi imarsız alanların artmasına neden olmuş ve bu gelişme bürokratik zorluklara ve tesislerimizdeki sorunlara ayrı bir boyut kazandırmıştır. Elektrik tesislerinin yapılması gerektiği ve planlamanın yapılıp programa alındığı zaman dili-

minde imar planlarının kısmen uygulanmış olması tesislerin kalıcı olarak yapımını engellemektedir. Bu durum kalıcı olmayan ancak tesise bütünüyle işlerlik kazandırmak için yapılması zorunlu tesis yatırımlarının yapılmasına neden olmaktadır. Kısacası geçicidir olduğu için mali kaynak israfına neden olmaktadır.

İmar planlarının yapılmaması veya yapılmış olsa dahi imar planlarında tesislerimiz için ayrılan yerlerdeki belediyelerimizce çözümlenmesi gereken ancak çözülemeyen problemler yatırımlarımızı önemli ölçüde aksatmaktadır. İmar alanı bakımından yapılaşması tamamlanmış ancak kat sayısı dolayısı ile imar planı tadiline dayalı elektrik enerjisi güç artışları trafo yeri bulunmadığından karşılanamamaktadır. Bu tür yerlerde iş yeri dahi satın alınması cihetine gidilmekte ise de kat maliklerinin isteğine bağlı plan tadili gerekmesi ve kat maliklerinin bu konuya sıcak bakmaması veya ederinden kat kat fazla para istenmesi oluşan problemlerin çözümünü imkansızlaştırmaktadır. Kısacası şehir şebekelerinde gerekli TM, box, direk gibi yapılacak tesisin önemli bölümlerini ihtiva eden tesisleri yapacak yer problemleri yaşanmaktadır. Bu problemlere kalıcı çözüm üretmek için imar kanununda işin tanımlanması iyi olacaktır.

Örneğin en az 10 daireli binaya ücreti ilgili dağıtım şirketi tarafından ödenmesi şartı ile trafo yeri gösterme zorunluluğu getirme gibi. Böylece şahıs ,belediye yada dağıtım şirketlerinin keyfi sayılacak uygulamaları önlenmiş olacaktır.

Kat mülkiyeti oluşmuş binalarda sonradan zorunlu trafo konulacak teknik açıdan uygun yerler için kat maliklerinin izni aranmayacak şekilde yasal alt yapı oluşturulmalıdır. Bu yapılırsa mevcut duruma çözüm getirilmiş olur.

Aydınlatmadaki gelişmeler, önemli bir sorun gibi gözükmese de şirketimizin insiyatifi dışında tamamı ile gereksiz zaman alıcı gelişmelerdir. Gelişmelerin incelenmesi halinde oldukça düşündürücü bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Belediyelerimiz tarafından şehrin güzel görüntüsü başlığına dayalı olarak israfa yönelik projersiz, hesapsız, bu gün düşün yarın uygula mantığına dayalı aydınlatma tesisi yapılmaktadır. Bu durumun önüne geçilerek dağıtım şirketi ile uyumlu bir çalışma ile şehrin güzelliklerini ortaya çıkaracak aydınlatma tesisi planlanmalı ve hayata geçirilmelidir.

Bunun sağlanması için örneğin EPDK tarafından ciddi yaptırımlar getirilmelidir Aydınlatma tüketimlerinin belediyelere ve İl Özel İdarelerine faturalanmaktadır.2002 Yılından beri bu böyle yapılmaktadır.Ancak bu güne kadar Türkiye genelinde olduğu gibi bölgede de aydınlatma faturası hiç ödenmemiş ve ödenmemeye de devam edilmektedir.Bu uygulama çıkmazına, ciddi bir uygulanabilir çözüm getirilerek şirketlerin yükleri azaltılmalıdır.Örneğin yasal düzenleme yapılarak belediyelerin aydınlatma dahil tüm elektrik tüketimleri iller bankası paylarından doğrudan şirketlere aktarılabilir.Belediyelerin bu yolla kaybettikleri gelir kayıpları yapılacak yasal düzenleme ile yöresel vergi tipi gelirlerle karşılanabilir.Hatta bu yolla sağlanacak gelirlere oran sınırı konularak aydınlatma dahil tüketim israfının önüne de geçilebilir.

Lambanın yanmasında etkin bir başka kuruluş da Türkiye Elektrik İletim AŞ. dir. Kısa adı ile TEİAŞ. Ülkede dağıtım şebekelerinin toplam uzunluğu yaklaşık 880.000 km,İletim şebekelerinin toplam uzunluğu ise yaklaşık 47.000 km dir. Kısaca dağıtım şebekesi iletim şebekesinin 19 katıdır.

Bu durumda; Dağıtım Sisteminde orta gerilim bazında değişik hatlardan enerji vermeye yönelik sistemde alternatifli manevra yapısı oluşturarak ticari ve teknik kaliteyi artırmak için 154/34,5kV trafo merkezlerinin yer seçimi önem kazanmaktadır.Başka bir deyişle 154/34,5kV trafo merkezleri dağıtım şebekesinin uzunluğu ve yük yoğunluğu dikkate alınarak yer seçimi yapılmalıdır.

Fiili durumuna bakıldığında bölgedeki trafo merkezleri için seçilen yerler belirttiğim hususları taşımadıkları görülmektedir.Bu nedenle bölgede 154/34,5kV trafolar itibaren 150 km yi bulan EN Hatları ile enerji verilen yerler mevcuttur.Bu kadar uzun hattın işletmeciliğini düşünün.Teknik anlamda gerilim düşümü hat safhada.

Gerilim düşümü şikayeti ile çok başvuru var şirketimize.Bu durumdan en çok Samsun ili;Bafra,Alaçam,Yakakent,Ondokuzmayıs,Çarşamba,Terme,Tekkeköy,Salıpazarı,Ayvacık, Kavak,Asarcık, Ordu ili; Ünye,İkizce, Akkuş, Çorum ili; Sungurlu ve Sinop ili Gerze ilçeleri etkilenmektedir.Bu ilçelerin bir bölümünde yaşayanlar geçimlerini tarım ürünleri yetiştirerek sağlamak ve ürünlerin sulama ihtiyacı elektrik

kullanılarak karşılandığı düşünülürse sorunun giderilmesinin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Bu nedenle bazı yerlerde TEİAŞ'ne 154/34,5kV trafo merkezi yapımı için müracaatlarımız var.Henüz ihale dahi yapılmadı.TM'nin 15 yıllık geçmişi var.Abonelerimize karşı sorumluluklarımız var.

Sorunun çözümü için şart olan trafo yatırımı bu kadar gecikirse bu işin izahı olmaz.Kamulaştırmaya dayalı gecikme var deniliyor.

Bu durumu şunun için anlattım.Yaptığım girişimler sonucunda gecikmede tek nedenin kamulaştırma olmadığını tespit ettim.Hatta tek nedeni kesinlikle bu değil.Çünkü tesislerin planlanması ve yapımında genel ticari kalitenin esas alındığı sektörel bazdaki düşünceler etkin olması gerekirken,bazı çalışanlarının kişisel tutumlarının etkin olduğu kurumsal bazdaki sahiplenme duygusuna dayalı dar çerçeveli düşünceler ön plana çıkmaktadır.

Bu durum bürokratik sorunları azaltma yerine artırmaktadır.Kısacası lambanın yanması için üretimiletimdağıtım ayrımı yapılmadan abone bazında teknik verilere dayalı tek bir düşüncenin ticari ve teknik kalitenin hakim kılındığı projeler üretilerek hayata geçirilmelidir.

Lambanın yanması için kuruluşlar arasında uzlaşma mantığı hakim olmalıdır.Altında kalanın canı çıksın misali bir ortam oluşmuştur. EPDK'nın bazı kararlarındaki ısrarı bu durumu daha da olumsuzlaştırmaktadır.

Hemen hemen haklı olmasına rağmen Dağıtım Şirketleri bu ortamdan hep olumsuz etkilendi.

Abonenin nihai muhatabının dağıtım şirketlerinin olması,EPDK sorunları bu ikili arasında çözmeye yönelik kararlar alması,mülga TEK'in bileşeni olan TEİAŞ 'ın,müşteri ilişkisi zayıf kendi sorumluluk alanı ile sınırlı tutarak öteden beri oluşturdukları kolaycı işletme politikalarını daha da katılaştırmalarına neden olmuştur. Kısacası EPDK'nın getirdiği bazı kurallar kuruluşlar arasındaki uzlaşma ortamını olumsuz etkilemiştir.Bakış açısı değişmedikçe etkilemeye de devam edeceği anlaşılmaktadır.

Teknik konuda söylenecek çok şey olmasına rağmen çok zamanınızı almama adına konuyu hoşgörünüze sığınarak daha fazla uzatmak istemiyorum.

Ben biraz teknik olmasına rağmen diğer açıklamalara paralel yukarıda zorunlu olarak açıkladığım hususlara ilave olmak üzere idari olarak kabul ettiğim enerjide özel hukukun bir parçası olduğunu düşündüğüm EPDK'yı ve işletmecilik sürecindeki etkilerini anlatmak istiyorum.

4628 sayılı yasadan gelen yetkilere sahip bu kuruluşumuzu sabahki oturumda sayın Olgun Sakarya o kadar güzel anlattı ki bana laf kalmadı. Sayın Sakarya'nın anlattıklarına ilave olarak bir çok konudan sadece birkaçına değinmek istiyorum.

Enerji konusunda kanun yapıcı konumunda bir tüzel kişiliğin olması ve ideal anlamda zamana ve zemine göre uygulanabilir karar çıkartılması güzel bir şey.

4628 sayılı kanunun amaç bölümünde elektriğin yeterli, kaliteli,sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır. Denilmektedir. Çok ideal gibi gözükse de uygulama hiçte öyle değil.

Teknik anlamda sorunlu olan ve yatırım isteyen,yeni teknolojilerle desteklenmesi gereken dağıtım tesislerinin durumunu yok sayarak hemen yönetmeliklerin uygulanması istenilmektedir. Bu mümkün mü? Kamunun takdirine bırakıyorum.EPDK'nın enerji dağıtımında ticari ve teknik kalitenin sağlanması adına çıkardığı yönetmelikler ve kararlar;Dağıtım şirketlerinin sorumluluğundaki mevcut tesislerin durumu bu tesislerde aksayan kısımların düzeltilmesi için yapılacak yatırımlar ve gerekli süreler dikkate alınmadan uygulanması istenilen yönetmelikler ve kararlar.Bu aksaklıkların hemen giderilmesi ne ödenek boyutu ile ne de zaman boyutu ile mümkün değildir.Kesintilerin ortadan kaldırılması güzel bir şey.Ancak 4628 sayılı yasa ile bu konuda yetki verilmiş EPDK sanki bu ülkede Elektrik Dağıtımının geçmişi hiç yokmuş varsayarak kararlar almakta, uygulanabilirliğine bakmaksızın kararların uygulanmasını talep etmekte ve dağıtım şirketlerini ceza ile tehdit etmektedir.Aldıkları kararlar bu anlama gelmektedir.

Ama yapılacak işin büyüklüğü bilinmeden bir başka ülkeden çeviri yapılması ile kesintilerin

ortadan kaldırılması için yazılan yönetmeliğin gerçek anlamda uygulanması için milyarlarca YTL tutarında yatırım yaparak tesislerin düzeltilmesi gerekir.Ödenek bulunsa bile tesislerin düzeltilmesi için kesinlikle zamana ihtiyaç vardır.50 senede kurulan ve özelleşecek anlayışı ile bakım yapılmayan bu tesisler 3-5 senede düzeltilmez.Sadece düzeltilmesi için yasa çıkartılır diye düşünüyorum.

Aksaklıkları söylediğimizde 4628 sayılı yasanın tanıdığı yetkiyi ileri sürüyorlar.Oysa biz bu yasanın verdiği yetkiyi değil bu yasaya dayalı çıkartılan sahada uygulanması güç ve dağıtım şirketlerinin ezen kararları tartışmak ve uygulanabilir hale getirmek istiyoruz.Amacımız sektörde uyulabilir pratikliği olan bir işleyiş yaratmak.

EPDK'nun çıkardığı yönetmelik ve aldığı kararları üretim,iletim,dağıtım dahil elektrik enerjisi sektörünün parçalarını oluşturan kuruluş personeli sektörün tümü bazında değil,Kendi kuruluşları bazında sahiplenme duygusuna dayalı olarak değerlendirme ve yorum yaptıklarından uygulamada sektördeki kuruluşlar arasında kargaşa doğmaktadır.Bu durum sektördeki işleyiş ve verimi azaltmaktadır.

Bir taraftan dağıtım şirketlerini ticari kaliteye zorlarken yine alınan kararlarla 3.şahısların mülkiyetinde olup, Hat katılım payı ile başka müşterilere enerji verilen,ticari ve teknik kaliteyi sağlayacak nitelikte olmayan,Kamulaştırması olmayan tesislerin dağıtım şirketleri tarafından devir almaya zorlanmaktadır. Dağıtım şirketlerinin hiç işine yaramayan üretim şirketlerine ait iletim hatları çıkartılan kararlarla yine dağıtım şirketlerine yaptırılmak istenmektedir.

Benzer çok sayıda uygulanması güç kararlar vardır.Bu kararların bir bölümünün özelleştirme sonrasına yönelik olmasına rağmen bu gün nedense EPDK tarafından kamu kuruluşlarına da uygulama zorunluluğu getirilmiştir.

Uygulanması güç birçok karar çıkartılarak konu ile ilgili kamu ve özel kesimden bir çok kuruluşu kendi aralarında çatışmaya sürüklediği görününü taşımaktayım.

Dağıtım Sisteminin işletme , arıza ve bakımında çalıştırılabilecek yeterli sayıda kalifiye teknik personelin bulunmaması da Şirketimizin yaşamakta olduğu zorluklardan birisidir.Dağıtım şirketleri 1984 yılından beri özelleştirme kapsamındadır.Bütün özverili ve iyi niyetli gayretlere

rağmen bu durum ister istemez çalışanın motivasyonunu bozmaktadır. Dağıtım şirketleri Türk Ticaret kanununa göre kurulmasına rağmen uygulamada EPDK, TEDAŞ, ÖZELLEŞTİRME İDARESİ, PLANLAMA gibi kuruluşların aldığı kararları uygulama zorunluluğu bulunmaktadır.

O kadar çok uyulması istenilen kural vardır ki bu kuralların önemli bölümü bir biri ile çelişmektedir. Personel zaman zaman hangisini uygulayacağını şaşırılmaktadır. Oysa lisansları bölge dağıtım şirketlerine verdiğini belirten EPDK yasal ve hukuki sorumlu olarak bölge dağıtım şirketlerini sorumlu tutmaktadır. Ancak uygulama böyle değildir. İşin sonucunda oluşacak hatalarda şahsi cezalar söz konusu olduğu düşünülürse bu şekli ile dahi ortada karışıklık vardır.

Benim bildiğim çıkartılan yasa ve yönetmelikler aslında personelin hata yapma olasılığını ortadan kaldırmaya yönelik idareyi kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır.

Oysa yukarıda açıklamaya çalıştığım ilgili kuruluşların gözden geçirmesi gereken, yanlış anlaşılacak kararları vardır. Bu kararların gözden geçirilmesi doğrultusunda girişimlerimiz devam etmektedir.

Şirketimiz yukarıda belirtilen doğal ve idari koşulların oluşturduğu ve dağıtım sistemimize yansıyan olumsuzlukları gidermek adına, dağıtım sistemi iyileştirmeleri ve yeniden tesisi ile ilgili projeleri hızla hazırlayarak, bu projelerin hayata geçirilmesi için ödenek taleplerini yapmakta ve tahsis edilen ödenekler oranında projeleri uygulamaya sokmaktadır. Hazırlanan projelerde dağıtım sistemi arıza sayısını ve süresini azaltacak yeni teknolojiler kullanılmaktadır.

Kırsal dağıtım tesislerinin yük yoğunluğu fazla olan güzergahlarında recloser tipli kesiciler kullanılarak, arıza halinde kendiliğinden ya da uzaktan kumanda ile tekrar kapama fonksiyonu oluşturulmaktadır.

Şebeke Yönetmeliklerinde tüm Dağıtım Şirketlerine elektrik enerjisinin sadece müşteriye satışı değil, standartlarda belirlenen gerilim, frekans, cos.j değerlerini sağlayan kaliteli enerjinin müşteri hattına kadar iletilmesi görevi verilmiştir. Bu nedenle, kaliteli enerjinin müşteriye sunumuna yönelik çalışmalara Şirketimize bağlı İl Müdürlüklerinin tümünde öncelik verilmiştir.

AB tarafından 2007 yılı Şubat ayında çağrısı yapılan Hibe projeleri kapsamında Şirketimiz tara-

fından 5 İl Müdürlüğümüzün dağıtım sistemi yönetimini Supervisory Control And Data Acquisition kısaca SCADA yazılımı üzerinden gerçekleştirmeyi hedefleyen 4.700.000? tutarında proje teklifi yapılmıştır. AB çağrısındaki " Firmaların üretim teknolojilerinin, AR-GE ve yenilik kapasitelerinin ve bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanma düzeylerinin geliştirilmesi" çerçevesi dikkate alınarak teklif edilen projede, dağıtım sisteminin uzaktan izlenmesi, analizi, arıza müdahalesi amaçlanmıştır. Bu projenin AB tarafından uygun bulunarak gerçekleştirilmesi halinde, Şirketimiz bünyesindeki 5 İl Müdürlüğü'nün Merkez ve Yoğun nüfuslu kırsal kesimlerinde dağıtım sistemi uzaktan müdahale edilebilir duruma getirilerek, arıza sayısı % 80 oranında azaltılacaktır.

Küresel ısınmanın olumsuz etkileri nedeni ile HES' lerdeki üretim azalması ve soğutmaya dayalı tüketim artışı nedeni ile enerji arzındaki artış Termik kaynakların full kapasite ile çalıştırılarak karşılanması üretim maliyetini artırmıştır. Bu nedenle Dağıtım Şirketlerinin satın aldığı elektriğe 01.09.2006 tarihinden geçerli olmak üzere %24 zam yapılmıştır. Ayrıca piyasa mali uzlaşmanın getirdiği bir maliyet var ortada. Bu durum dağıtım şirketlerinin mali yükünü artırmıştır. Yapılan zam enerji satışına yansıtılmamıştır. Enerjinin perakende satışına 2003 yılının başından itibaren zam yapılmaması genel enflasyonun düşmesinde en büyük etken olmuştur

Bu mali yükü dağıtım şirketleri daha fazla taşıması mümkün değildir.

"Enerji fiyat çarpanı" düştüğü halde Enflasyon 2003 yılından bugüne %37,8 artmıştır. Enerji fiyatları enflasyon oranında artsaydı bugün;

Sanayi elektrik fiyatı % 34 artarak 7.9 cent / kWh'dan 10.6 cent / kWh'a çıkacaktı. Aynı şekilde konut fiyatları da % 27 artarak 8.6 cent / kWh'den 10.8 cent/kWh'a çıkacaktı.

Gerek konutta gerekse sanayide değişik ülkelere göre perakende satış tarifesi çok ucuz durumda Bu durum enflasyonu azalttığı gibi kaçak kullanımını da etkileyerek azalttı Tabloda kıyaslanması açısından ülkemizin de içinde bulunduğu bir çok ülkenin enerji satış tarifesi bulunmaktadır.

Başka bir problem TEİAŞ ile TEDAŞ arasında imzalanması gereken İletim Sistemi Bağlantı ve Sistem Kullanım anlaşmalarıdır. Bu anlaşma; Uygulaması güç, tespiti zor, polemik yaratacak

sonucu hukuka intikal edecek bir çok maddesi olduğundan TEDAŞ tarafından imzalanmamıştır. Ancak EPDK tarafından alınan bir kararla anlaşmanın imzalanması şartı ortadan kaldırarak direk uygulama şartı getirilmiştir.

Anlaşmanın uzlaşan iki tarafı olur. İki taraf olmadığına göre bu hususa hukuken anlaşma denmemesi gerekir.

Ben anlaşmada en basit olan bir hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu anlaşmalara göre TEİAŞ tesislerinde kullanıcının bağlı olduğu fiderin açmasına neden olan günlük üç arızadan daha fazla arıza intikal etmesi halinde TEİAŞ tarafından dağıtım lisans sahibi tüzel kişiye yani şu anda kamu kuruluşu olan dağıtım şirketlerine ceza tahakkuk ettirilmesi öngörülmüştür. İntikal eden arızaları dağıtım hattından mı, yoksa fider başındaki mekanizmadan mı geldiğinin kesin olarak belirlenmesi gerekir ki ceza ödeyecek taraf belirlensin. Benim bildiğim TEİAŞ tesislerinde bunu belirleyecek hukuk kuralları karşısında geçerli elektronik bir sistem bulunmamaktadır. Tablocu vardır. Anlaşmanın diğer tarafındaki dağıtım şirketlerinden görevli olmadığından arızanın maliki tek taraflı beyana göre yani TEİAŞ'ın elamanının beyanına göre belirlenecektir. Hatta TM işletmesi TEİAŞ tarafından özelleştirildiğine göre tespit taşeron elemanının beyanına göre yapılacaktır.

Anlaşma ile uygulanması istenilen şartların büyük bir kısmı incelendiğinde; Dağıtım şirketlerinin TEİAŞ'ın tablo görevlisinin inisiyatifine teslim edildiği görülecektir.

Çözümlemeyen veya çözümlenebilmesi için beraberinde bir çok uygulamanın veya yatırımın yapılması gerekir. Bunun için de uygun geçiş süresi gerekir. Oysa çıkartılan kararların bir çoğunda bu zaman tanınmamıştır.

Şirketimiz ticaret kanununa tabi kurulmuştur. Yukarıdaki yönetmeliklere ve kararlara bakıldığında hayli karmaşık durum ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu yönetmelik ve kararlar bir çok yerde ticaret kanunu ile çatışmaktadır. İşleyişimizdeki kargaşanın temelinde yatan nedenlerden birisi budur.

Olaya ticaret olarak bakacak olursak, Ticaret kanunu ticareti düzenler. Ticaretin en önemli çizgisi arz talep çizgisidir. Oysa uygulanması istenilen o kadar çok yönetmelik ve karar var ki arz talep dengesi tamamen baypas edilmiş durumdadır.

Kısacası kanun, yönetmelik ve uygulanması istenilenlere bakıldığında ticari bir hizmet kuruluşu mu yoksa sosyal bir hizmet kuruluşu mu olup olmadığı soruya kesin bir cevap bulamıyoruz. Bu durumu yasal ilişkilerimizin bulunduğu kuruluşlara izahta güçlük çekiyoruz. Şirketimizin kuruluşlarla olan resmi işlerini sonuçlandırmak için her defasında değişik belgelerle şirketimiz yapısını anlatmaya çalışıyoruz.

Bu karmaşık durumun düzeltilmesi gerekir. Bu kadar karmaşık yapıda ve kuralların sınırları içerisinde yanlış yapmadan işi yürütmek çok tecrübeli personel ile zorda olsa mümkündür.

Tecrübeli personel olmadığı gibi emekli personel sayısının artması nedeni ile oluşan personel eksikliği hat safhada hissedilmektedir. Öyle işletmelerimiz var ki buralarda enerjinin sürekliliğini sağlama adına uzman olmayan kişilere manevra yaptırılmaktadır.

İşletme kalitesini artırmak için istihdam edilebilecek önemli meslek gruplarında burs veya kredi vererek başarılı öğrencileri bu sektöre kazandırılması görüşümdedir.

Muhtelif zamanlarda farklı kanuna dayalı olarak kurulan ancak bölgeleri ile sınırlı kalmak kaydı ile görev, yetki ve sorumlulukları aynı olan dağıtım şirketlerinin yapısındaki ve çalışanların özellik haklarındaki farklılıklar ortadan kaldırılmalıdır.

Bölgede kaçak kullanımda ciddi derecede düşüş vardır. Ancak kaçak kullanımı önledik demek mümkün değildir.

Genelde her ay yüksek tüketimli abonelerin ölçü devreleri kontrol edilmektedir. İş gücümüz dahilinde değişik usullerle elde edilen bilgileri değerlendirerek diğer aboneler de noktasal veya tarama usulü ile denetlenmektedir. Denetimler kendi ekiplerimizle birlikte diğer illerden mobil ekipler çağrılarak yapılmaktadır. Kaçak mücadeleimizde çok sayıda tehdit almamıza rağmen bu tehditler giderek azaldı.

En çok tarımsal sulama abonelerinin denetiminde zorluk çekilmektedir. Çoğunluğu Samsun ilinde olmak üzere 25.344 adet tarımsal sulama abonemiz bulunmaktadır. Çok geniş arazide tarımsal sulama yapılması ve abonelerin ölçü panoları sulama pompalarının yanında olması dolayısıyla ile çok geniş araziye yayılmış ölçü panolarının denetimini güçleştirmekte ve çok zaman

almasına neden olmaktadır. Buna rağmen denetimlerimiz ciddi derecede sürmektedir.

Kaçak kullanım oranının düşmesinde en önemli unsurlardan biriside 2003 yılının ilk aylarından itibaren elektrik tarifelerine zam yapılmamasıdır.

Talep sahibine elektrik enerjisi verilmesi işinin imarı denetlemekle görevli kuruluşların iznine yada ruhsatına tabi olması kaçak kullanımı artırmaktadır. Bu nedenle 3184 sayılı imar yasasında ki ilgili maddelerden elektrik satışını imar ruhsatına dayandıran hükümler kalkmalıdır. Yasal olmadan yapılan binalar yıkılma aşamasında yıkımı yapacak kuruluşun müracaatı ile yıkılacak yerin elektriği kesilecek yasal alt yapı oluşturulmalıdır. Şirketimiz imar denetimi yapan kuruluş değil elektrik satan kuruluştur

Biz elektrik kesintisini; kesintiden dolayı üretmeyip evine ekmek parası götüremeyen babanın ızdırabı mahcubiyeti, veya televizyonda çizgi film seyreden küçük bir çocuğun kesinti anında mahrum olduğunu düşündüğü şeyler için döktüğü gözyaşı olarak, Sanayicinin rekabeti, Çalışanın İşi olarak görüyoruz. Bu nedenle hedefimiz abonemize kaliteli kesintisiz ve sürekli enerji vermektir. Müşteri memnuniyetidir.

Hedefe ulaşmak için şirketin imkanları zorlanacaktır. İmkanları uygun hale getirilerek her türlü teknolojik gelişmeden istifade edilmesi sağlanacaktır. Dağıtımın geleceğindeki düşüncemiz budur.

Lambanın sürekli yanması hususundaki temennimiz;

Sektörün bürokratik yapısındaki çelişkilerin giderildiği, Dağıtım, İletim, Üretim ayrımı yapılmaksızın yönetim kademesi dahil tüm çalışanların; Ego tatmini, Kurumsal bazda olayı sahiplenme, Kurumsal bazda düşünme, Kurumsal bazda uygulama yapma, yerine, Müşteri memnuniyetini gözeten, Dağıtım, İletim, Üretim ayrımının yapılmadığı, Sektörel bazda, Uzlaşmacı kimliğin hakim olduğu, mevzuat alt yapısındaki çelişkilerin giderildiği sağlıklı, bir hizmet ortamının yaratılmasıdır.

Sayın başkan ve sayın meslektaşlarım şu ana kadar beni sabırla dinlediniz. Sözlerimi hoşgörünüze sığınarak bir fıkra ile bitirmek istiyorum.

Nasrettin Hoca mahalledeki bir sokakta parasını kaybeder ve aramaya başlar. Hocayı gören ma-

halle bekçisi hoca ile birlikte parayı aramaya koyulur. Sokak tamamen aranır. Ama para bulunmaz. Bekçi hocaya 'parayı bu sokakta kaybettiğinden emin misin' diye sorar. Hoca başka bir sokağı gösterince, bekçi gösterdiği sokakta parayı neden aramadığını sorar hocaya. Hoca bekçiye 'o sokak karanlık burası aydınlık onun için parayı bu sokakta arıyorum' der.

Lambanın yanması için var olan problemler dağıtım, iletim, üretim demeden zamanında ve yerinde çözmek önemlidir. Eleştirilerden kurtulmak için iyi incelemeden var olan sorunların kaynağı olarak başkalarını hedef göstermek çok kolaycı bir yoldur. Kişiyi kurtarır ama sorunları çözmez, işi tıkır. Tıpkı Hocanın parayı karanlık sokakta kaybedip aydınlık sokakta bulmaya çalışması gibi.

Hepinize temsil ettiğim şirket çalışanları ve şahsım adına saygılar sunuyorum.

Beni dinlediniz için hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI Mehmet beye teşekkür ederiz. Bir dağıtımçı olarak iyi toparladı sorunu. Sanıyorum, konuyla ilgili sorular gelecektir.

Üretim, iletim, dağıtım süreçlerinden, gerek bu işi yapanlar, gerek mevzuatı hazırlayanlar, gerekse halkımız, herkes şikayetçi, bir yerden şikayetçi. Zafer arkadaşımızın söyledikleriyle bütünleştirirsek, sistemi, enerji yönetimini yapmaya çalışan TEİAŞ'ın talimatları var. Üretimin ayrı sorunları var. Sanırım, bunlarla ilgili sorular gelecektir. Rotası belli olmayan gemiye hiçbir rüzgâr yardım etmez. Bu anlamda, bizim Oda olarak söylediğimiz her zaman şudur: "Enerji bir bütündür, özellikle elektrik bir bütündür; merkezi bir planlama, merkezi bir projeksiyon, merkezi bir otorite ve dikey bir örgütlenmeyi gerektirir" diyoruz.

Evet, sorularınızı alalım.

Buyurun.

YEŞİLIRMAK EDAS TRAFODİREK-ARMATÜR SAYILARI

	TRAFODİREK SAYILARI (ADET)	DİREK SAYISI (ADET)	ARMATÜR ve LAMBA SAYISI (ADET)
SAMSUN	4.094	314.829	110.845
ORDU	3.246	377.386	78.257
ÇORUM	2.834	140.501	35.418
AMASYA	1.914	85.300	38.237
SİNOP	1.708	189.608	26.829
YEŞİLIRMAK EDAS	14.596	1.827.806	288.786

MEHMET ÖZKAN Metin bey bir soru sordu az önce. “5 tane ilin arasında Samsun lehine bir farklılık var; bunu nasıl yorumluyorsunuz?” diye sordu. Sunumu kısalttığım için, bazı yerleri makasladım. Aydınlatmayı kısa geçmiştım orada. Bizim bu bölgede, yazlık diye tabir ettiğimiz, 3 ay kalınan yerler var; buralarda daha çok ekonomik durumu çok iyi olan vatandaşlar oturmaktadır. Bu vatandaşlarımız oraya taşındıkları zaman, cadde olarak aydınlatmasını yaptığımız bütün lambaları kendi bahçelerine döndürürler. Senenin sonunda biz de gider, tekrar yola çeviririz onları. Bu lambalar TEDAŞ tarafından takılmamaktadır, vatandaş kendisi satın alarak takmaktadır. Biz de bunlarla uğraşyoruz, yani vakit kaybediyoruz bunlarla. Bir uğraşımız da bu. Sanırım, Metin bey bunu vurgulamak için bu soruyu sordu.

Aslında başka şeyler de vardı sunumda. Sunumum 70 küsur sayfa idi, ben bunu 35. sayfada kestim. Doluluk oranı verirken de, bu bölgenin dağınık olmasının bir bedeliydi o doluluk oranı. Çünkü hattın uzun olmasından dolayı, 3 aboneye, 5 aboneye trafo koymak zorunda kaldığımızı buradaki arkadaşlar biliyor.

OTURUM BAŞKANI Ben de rüzgârla ilgili birkaç bilgiyi paylaşmak istiyorum arkadaşlarla. Rüzgâr enerjisine karşı değiliz, hatta yenilenebilir olması kapsamında Oda olarak destekliyoruz. Ancak, rüzgâr enerjisini savunmak demek, rüzgâr enerjisinden kâr edecek şirketleri savunmak anlamına gelmez. İkisi farklı şeyler. Bu şirketler öyle şirketler ki, bu şirketler en ucuz şekilde sisteme dahil olmak istiyorlar; ama dağıtım seviyesinden bağlanmak da istemiyorlar. Çünkü dağıtım seviyesinden bağlandıkları zaman, hem üretim lisansı, hem dağıtım lisansı alacak ve iletim ve dağıtım bedelleri ödeyecek. İşin kolayına kaçıyorlar. İlgisiz yerlerde ilgisiz santraller kurup sisteme girmek ve bir an önce ceplerini doldurmak istiyorlar. İkisini ayırmak gerekiyor. Bir de teknik olarak, Zafer beyin de söylediği gibi, sistemin dinamiklerini bozucu bir etkisi var. Bunu kompanze etmek üzere, sıcak ve soğuk yerlerde bulundurmamız zorundasınız. Sıcak yerler tamam, ama soğuk yerleri hiçbir zaman kendisi üstlenmek istemiyor gibi bir teknik ve ekonomik sorun var.

Buyurun.

SALONDAN Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Rüzgâr enerjisiyle ilgili bir açıklama yapmadan önce, sorduğum soruyla ilgili bir açıklama yapayım. EÜAŞ bir kamu şirketi. Dağıtım şirketleri de öyle şu anda, hiçbirisi daha özelleşmedi. Ama EÜAŞ, enerjisinin yüzde ... kurum üzerinden satarak kâr ediyor, dağıtım şirketi de enerjisinin bir bölümünü bunun üzerinden alarak zarar ediyor; ama olan yine kamuya oluyor.

Rüzgâr santrallerine gelince, TEİAŞ'ın kısıtları ortaya konuldu. TEİAŞ, herhangi bir trafo merkezine yönlendirilecek rüzgâr santral gücünün yönlendirildiği kısa devre kesme gücünün yüzde 5 kapasitesini aşmamasını istiyor. Eğer orta gerilim seviyesinden bağlanacaksa –ki, Şebeke Yönetmeliğinin 5. Maddesinin göre, 50 megavat ve altındaki santraller orta gerilim şebekesine bağlanmak durumundadır, orta gerilim arasındaki kısa devre kesme gücünün yüzde 5'ine teka-bül eden kapasiteyi bağlatıyor. Onun üzerine çıkarsa, 154 kilovolt seviyesinden bağlanmasını istiyor. Ki, Gelibolu Yarımadası'nda bir sıkıntı da var kapasite anlamında. Trafo merkezine bağlanan birkaç rüzgâr santrali zaten var; kapasitesini doldurmuş, ısrarla daha belki orasını zorlamaya çalışıyorlardır. Özel sektör bunu zorlamaya çalışıyor; yani TEİAŞ'ın ortaya koymuş olduğu teknik kısıtları kaldırmanın bir anlamda yolunu bulmaya çalışıyor, onu denemeye çalışıyor. TEİAŞ'ın koyduğu böyle bir kısıt var; o kısıt Portekiz'de de var, İspanya'da da var. Teknik bir kısıt, teknik bir zorunluluk. Yönetmeliklerde bunun yeri yok, ama teknik bir zorunluluktan dolayı ortaya koyduğu bir kısıt.

MUSA ÇEÇEN Değerli konuşmacılarımıza çok teşekkür ediyorum. Aslında TMMOB Enerji Sempozyumuna yönelik bir altlık oluşturmaktı bu yerel enerji forumlarının amacı. Burada bir bölümünün oluştuğunu görüyoruz.

Değerli arkadaşlarımızın sunumlarından epey bilgi aldık. Halil Kemal beyin konuşmasında, kişi başına tüketim vurgusu vardı; belki dili sürçmüştür diye düşünüyorum. Kişi başına tüketimi bir gelişmişlik örneğiymiş gibi sundu. Halbuki, birim enerjiyle ne kadar çok ürün üretebildiğiniz aslında şu anda gelişmişlik göstergesidir. Bir başka vurgu daha var. Belki bunu kişilerin, yurttaşların satın alma paritesi dediğimiz değerle oranlayarak tartışmak lazım. Dolayısıyla, bu satın alma paritesiyle bakarak bu konuyu izah edersek daha iyi olur. Yoksa, Türkiye'de çoktan

beri sürdürülen bir tartışma var; “Elektriğe zam yapmıyoruz. Bakın, yurtdışındaki elektrik fiyatlarıyla bizdeki fiyatlar aynı” deniliyor.

ZAFER KAMILOĞLU Kişi başına düşen enerji tüketimindeki rakamları ben verdim.

MUSA ÇEÇEN Özür dilerim.

ZAFER KAMILOĞLU Literatürlerde, artık bu işin içinde şu var: Kişi başına düşen elektrik birim fiyatı olarak demedim, kilovat/saat olarak, bunun sanayileşme veya kalkınmayla ilgili...

MUSA ÇEÇEN O zaman, ben yanlış anladım. Özür dilerim. Teşekkür ederim katkınız için.

“Tüketim artışını neye bağlıyoruz?” diye bir soru soracaktım. Aslında Mehmet Özkan beyin sunumunda bu sorunun yanıtı da geldi. Bölgede bir sanayileşme yok. Hatta sanayileşmenin olmaması sonucunda, özellikle bu iklim değişikliğiyle beraber ticarethanelerde ve meskenlerde yoğun klima kullanımının bununla bir ilgisi var. Hatırlarsanız, 2004 yılında Arz Güvenliği Yönetmeliği yayınlanmıştı. Bu Yönetmeliğin içinde bir madde daha vardı; 01.01.2007 tarihinden itibaren reaktif enerjideki oranlar değiştirilecekti. Bildiğiniz gibi, 2008’de ertelendi bu. Bu Yönetmeliğe yönelik, Türkiye Elektrik İletim A.Ş.’de de bir toplantı olmuş. İletim A.Ş.’nin verdiği görüşler, bunun olumlu karşılandığına dair. Daha sonra bu, şu andaki reaktif enerji uygulamalarıyla beraber, 01.01.2008’den itibaren, şu anda yüzde 33 olan sınırlar yüzde 25’e indirildi, yüzde 20 olan kapasite de yüzde 15’e indirildi. Dünyada hiçbir yerde uygulanmayan elektronik kombi sayaç yazma mantığıyla şu anda çok ciddi bir sıkıntı yaşanırken bir taraftan, diğer yandan da Çin malı klimalar ülkemize girerken, kötü elektrik tüketimi yaratan cihazlar inanılmaz boyutta satılırken... Kapitalizmin bir mantığı var; “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” mantığının artık son aşamalarına geldik ve şu anda Türkiye elektrik sisteminde, bu klimalardan kaynaklı çok ciddi bir reaktif enerji açığı çıktı ortaya. Ama bir taraftan da TEİAŞ, şu anda düğüm noktalarına yüksek gerilim kompanzatorleri koymaya çalışıyor ve çok ciddi yatırımlar yapıyor; ama diğer yandan yurttaşların kent merkezlerinde üretecekleri reaktif enerjiyi dizginlemeye çalışıyoruz. 01.01.2008’den itibaren, yurttaşların sistemi rahatlatacakları oranı dizginleyip, diğer taraftan da yatırım yapmaya çalışıyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Elektrik Mühendisleri Odası bu konuda ciddi bir ses çıkarmalı, sizler de öyle diye düşünüyorum.

Bir önerim daha var. Akdeniz Enerji Forumunda

da benzer bir konuyu dillendirmiştim. Bence, bu Forumun da Sonuç Bildirgesinde yer almasını çok arzu ederim. Enerji krizi artık “Geliyorum” diyor, çanlar hepimiz için çalmaya başladı. En azından ikiüç yıl ya da daha fazla uzun bir süre için, yerli yerine oturtuncaya kadar bu tartışma, kapasitife ceza uygulamasından derhal vazgeçilsin! Bunu da büyük bir çalışmayla yurttaşlarımıza duyurun. Dolayısıyla, bir yandan TEİAŞ çok ciddi kaynak israfına neden olacak kapasitör ... koymaktan kurtulsun. Bu, “29 bin megavata geldiğimizde ne olacağız?” krizinden kurtulmanın ilginç yöntemlerinden ve mühendisçe yöntemlerinden birisidir. Buradan bunu bir kez daha seslendirmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

MUSA ÇEÇEN Bir şey daha eklemek istiyorum. Sayın Müdürümü dinledim; çok teşekkür ediyorum sunum için. Anlattıklarından şunu anladım: YEDAŞ için özelleştirme diye bir şey olmayacak. Bu kadar çetin şartlarda, bu kadar dağınık şebekesi olan bir yeri hiçbir özel sektör alamaz. Burada kârlı bir şey yok.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Musa arkadaşına biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

SALONDAN Sunum yapan değerli arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Benim sorum TEİAŞ yetkilisi ya da EÜAŞ yetkilisine olacak. 20 Ağustos 2007 tarihinde, Türkiye ile İran arasında santral yapımı ve elektrik alışverişini içeren bir mutabakat imzalandı. Buna göre de, İran ve Türkiye sınırı arasında üç tane doğalgaz çevrim santrali yapılacak. Esas sormak istediğim konu da, bu anlaşmaya göre, Türkiye, İran’dan 36 milyar kilovat/saat arasında bir elektrik alacak. Yalnız, bu elektrik temini için, her iki ülke arasındaki iletim hatlarının iyileştirilmesi ve yeni hatların yapılması gerekiyor. Acaba bu konuyla ilgili, bu hatların yapılması noktasıyla ilgili bilgi alabilir miyiz?

Bir ikincisi, bu yeni hatlar ve iyileştirmeler ne kadar sürede bitecek? Çünkü enerji krizi dediğimiz meselede bir çözüm olarak gündeme geliyor bu. Artı, bu üç doğalgaz çevrim santralinin nelerinde yapılacağı ve kurulu güçlerinin ne kadar olacağı konusunda bilgi istiyorum.

Rüzgâr santrali için EPDK’ya başvuru yapanlardan, 50 megavatın altında olanların sistemle iliş-

kilendirilmesinde bir problem olduğu ifade edildi. 2006 yılından bu yana EPDK'ya başvurusu yapılan rüzgâr yatırımları için, TEDAŞ, iletim kapasitesinin dolu olduğunu öne sürerek vize vermiyor. Yani özellikle Çanakkale, Balıkesir ve Ayvalık bölgeleri için bir rapor hazırlamış TEİAŞ. Bu rapora göre, 50 megavatın altındaki rüzgâr santrallerinin iletim hatlarıyla elektrik dağıtım sistemine bağlantılarının ekonomik olmadığını açıklamış. Bundan önceki oturumda da, rüzgâr santralleri açısından mevcut teknolojinin bugün için en fazla 5 megavat civarında olduğu ifade edildi, yani yapılabirliği açısından. Bu bir çelişki oluşturuyor mu? Bu, aslında Türkiye'nin rüzgâr potansiyelinin kullanılması noktasında bir çelişki yaratıyor mu?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Buyurun.

TEVFİK DEMİREL Zafer beye bir soru sormak istiyorum. Biliyorsunuz, Samsun 2'de 1 megavatın üzerinde güçlerini sınırladı TEİAŞ. Bu konuda ne düşünüyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI Başka soru var mı?

Buyurun.

SALONDAN Ben de konuşmacı arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Gerçekten de oldukça yararlı bilgiler aldık. Mehmet beyin bir saptaması vardı; 2006 yılı Temmuz ayı itibarıyla satın aldıkları enerjide önceki yıla göre yüzde 13.9'luk bir artış olmasına rağmen, maliyet anlamında yüzde 22 bir fazla ödemedi bahsetti. Bu anlamda, Halil beye bir soru sormak istiyorum. Elektrik Üretim A.Ş.'nin en büyük tüketicisi dağıtım şirketleri. Sanıyorum, ürettiği elektriğin büyük miktarını dağıtım şirketlerine satıyorlar. Elektrik Üretim A.Ş., üretmiş olduğu 100 birim elektriğin üretimi içerisinden ... satış yapıyor mu? Satış yapıyorsa, yaklaşık olarak miktar veya oran konusunda bilgi verirlerse sevinirim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Buyurun.

METİN TELATAR Dikkat ettim, son tabloda, iller arasında, direk sayısı ile armatür sayıları arasında korkunç bir fark var; bunu nasıl yorumluyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI Evet, soru sorma faslını kapattık, şimdi yanıtlara geçiyoruz.

Buyurun.

ZAFER KAMİLOĞLU Soruları genel olarak cevaplamak adına kısa bir sunum yapayım müsaade ederseniz.

TEİAŞ olarak, şu aşamada, enerjinin üretim-tüketim dengesini sağlamada çok kritik bir noktadayız. Yani bunu yaparken, üretim-tüketim bir tarafa, az önce Musa beyefendinin söylediği gibi, gerilimin regülasyonu, kayıp kaçaklar da dahil olmak üzere, hakikaten çok sorunlarımız var. Bütün bunlara genel olarak baktığımız zaman, kısa vadede, "Haydi, çöz" veya "Özelleştir, çöz" mantığıyla çözülebileceğine inanmıyorum. Bir defa, ben şu ruhumu hâlâ kaybetmedim: Hâlâ "TEK'çiyim" diyorum.

Benim bu aşamada sizlere söyleyeceğim şu: Türkiye enerji politikaları artık bir siyasi karar olarak Bakanlıkça veriliyor, bunu hepimiz biliyoruz; ama neticede, biz de bölgeler olarak buna bir şekilde katkıda bulunuyoruz. Ama gelinen noktada, hakikaten çok kritik bir dönemdeyiz. Bu aşamada bunu söyleyebilirim.

Bunun dışında, Sayın Bakanımız, geçen haftalarda İran'la enerji protokolü imzaladılar. Bize bu anlamda resmi bir yazı da gelmedi. Yani ben, onun için şunu söyleyebilirim: Şu aşamada zaten bağlantı hattımız var, yani bu hat üzerinden Türkmen enerjisi dediğimiz enerjiyi zaten alıyoruz. Şu anda İran'la zaten mevcut bağlantı hattımız var; ama benim de basından takip ettiğim kadarıyla, alınacak enerjiyi bu hattan taşıma imkânı yok zaten. Yani bu hatlar güçlendirilecek ve belli bir ön çalışmayı gerektirecek. Şu aşamada o konuda söyleyeceğim başka bir şey yok.

Tevfik bey arkadaşımızın bölgeyle ilgili söylediği hususta birkaç şey söylemek istiyorum. Samsun 2 Trafo Merkezi çok eski bir merkez. Onun için, TEİAŞ olarak, bu istasyona ... verme şansımız kalmadı. Onun için, onun yakınında, 35 km mesafede Samsun 3 Trafo Merkezimiz var; güç tahsislerini oradan karşılayalım diye düşündük. Şu mantık da bence doğru değil: "Ben, istediğim noktadan enerjiyi alırım" mantığı doğru değil. Yani TEDAŞ olarak böyle bakıyorsanız, bir yere geliyor, işleri çıkmaza götürüyor bu. Neticede, TEDAŞ, TEİAŞ'ı da göz önünde tutmalı; yani "Bu yük, nereden, ne şekilde karşılanabilir?" diye düşünmeli. İnşallah, bu sorun artık olmaz diye düşünüyorum. 2008'de Samsun 2'ye yeni bir 100 MVA'lık trafomuz gelecek diye düşünüyoruz.

Bafra'yla ilgili olarak, maalesef, yer sıkıntısını siz de biliyorsunuz; ama o da yine bir yatırım programına girmese de, onunla ilgili bir çalışmanın yapıldığını biliyorum. Onun için, Samsun 2 ve Organize Sanayi Bölgesiyle ilgili, Çarşamba indirici merkezini aldığımızda da o bölgeyi rahatlatmış olacağız.

SALONDAN 50 megavatın altındaki...

ZAFER KAMILOĞLU Bunu APK Dairesi yönetiyor Genel Müdürlükte. Orada benim şahit olduğum olay şu: 89 bin megavat civarında lisans başvurusu oldu ve bunların büyük bölümü Çanakkale bölgesinde. Orada bizim de sınırlı sayıda istasyonumuz var ve hepsi kendine en uygun noktadan, “Ben buradan bağlanayım” diyor. Hepsi görüş istiyor. Düşünün ki, o gücü o bölgedeki merkezlerden karşılama ihtiyacımız yok. Yani burada bir çatışma söz konusu. TEİAŞ’ın burada duruşu şu: Kısa vadede bu kadar talep olunca, bunları kısa sürede karşılama imkânı yok. Durum bu.

OTURUM BAŞKANI Buyurun.

HALİL KEMAL Olgun beyin EÜAŞ’a yönelik bir sorusu vardı. Siz, sabahleyin çok güzel bir sunum yaptınız. Teşekkür ederiz, gerçekten çok güzel bilgilendik.

Son yıllardaki yapılanma neticesinde, EÜAŞ’ın durumu da çok karıştı. Çok kısa bir bilgi arz ediyim. Biliyorsunuz, EÜAŞ, 6 ... bir de EAÜŞ Hidroliğe bölündü. Burada her biri ayrı yük alma, yük atma teklifleri veriyor. Ama bunu kim yapıyor; eski Müşteri Hizmetleri Dairesi Başkanlığı yapıyor. TEDAŞ’a doğrudan satış olmuyor, onu da biliyorsunuz. Tabii, burada karmaşık bir yapı söz konusu. Burada uzun uzun bunu tartışmaya gerek yok. 4628 sayılı Yasanın bugün getirdiği noktada, biz geçiş dönemini yaşıyoruz. Devlet hâlâ piyasada yüzde 60 aktör, fiyatları belirliyor. Özel sektör çok farklı bir işleyiş içerisinde, devlet hakeza öyle.

Biraz İstanbul trafiği örneği vereceğim. Bir tarihte İstanbul trafiği çok karmaşık hale gelmiş. Almanya'dan üç tane uzman getirmişler, “Bu trafiği nasıl düzeltiriz, bu konuda bir çalışın” demişler. Adamlar 3 ay mı, 6 ay mı çalışmış, sonunda bir rapor yazmışlar, “Biz bu kadar çalıştık, işin içinden çıkamadık; ama bu haliyle trafik hâlâ yürüyor, işliyor. Bırakın, lütfen karışmayın, kendi halinde devam etsin” demişler.

Enerjide temennimiz, kalite yükselsin, fiyatlar düşsün. Bu memleket bizim. Sorunların üstesinden gelinmeyecek kadar karmaşıklaştı. Eski TEK’çi olan arkadaşlarımızla, ağabeylerimizle zaman zaman sohbet ediyoruz. Onlar 8 saatlik mesainin yarısını çalışıp, yarısında sohbet ediyordu ve kafası da rahattı. Bize 8 saat yetmiyor, 16 saat çalışıyoruz, işin üstesinden gelemiyoruz. Sebebi de şu: Sürekli mevzuat değişiyor, sürekli başka bir şeyler çıkıyor ortaya. Şu bir gerçek ki: İleride bizi enerji arzında sıkıntılar bekliyor. Bu,

resmi olarak da ifade ediliyor, artık DPT’nin ifade ettiği şeyler bunlar. Biz bunu bizzat yaşıyoruz, belki siz de yaşıyorsunuz; ama açık seçik ifade edemiyoruz. Ankara’da gidiyorsunuz bir semte, bir bakıyorsunuz, jeneratörler gümbür gümbür devreye giriyor. Durum bu vaziyette.

Sayın Başkanım, rüzgârla ilgili bir şey arz edebilir miyim? Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kanun Tasarısı hazırlanıyor ve biz, Tasarıyı hazırlayan komisyonda çalışıyoruz. TEİAŞ, EPDK, TEDAŞ, Elektrik İşleri Etüt İdaresi, zaman zaman DSİ... Türkiye’de 48 bin megavat rüzgâr potansiyelinden bahsediliyor. TEİAŞ diyor ki, “Sistem dengesi açısından, puantın yüzde 5’ini geçmemeli.” Bunu toplantılarda ifade etti. Ancak, aynı TEİAŞ, 1500 megavatın üstünde kurulu güce bağlantı görüşü verdi. Yani ben de şahsen katılmıyorum. Şöyle ki: Yenilenebilir kaynaklara ağırlık verilmesi şahsi görüşünü taşıyorum ben. Yani yıllık çalışma saati 3500-4000 saat. Olsun, bedava, primer kaynak bedava. Dışarıdan doğalgaz satın almaktansa, kömür yakıp atmosfere gaz salmaktansa, çok daha evladr. Tabii, ekonomik olduğu sürece. Megavat başına yatırım maliyeti 3-4 milyon dolar ise, ekonomik değil tabii ki. Rüzgâr şimdi 1.5 milyon doların altına düştü. Sabahleyin EİE’den katılan arkadaşımız da çok güzel bir şey söyledi, yine İzmir’de yapıldığını Musa bey ifade etti; yani bunlar güzel şeyler, rüzgâr da kurulmalı tabii. Mesela, biyokütleyle ilgili çok güzel bilgiler verdi hanımefendi. Yenilenebilire ağırlık verilmeli. Elektrikten vazgeçemeyeceğimize göre, çevreye daha duyarlı, ekonomik boyutlarda enerji üretiminin alternatiflerini biz mühendislerin ortaya koyması gerekir hep beraber.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Biz teşekkür ederiz.

Katılımınızdan dolayı sizlere ve böyle bir organizasyonu gerçekleştirdiği için Samsun Şubemize teşekkür ediyoruz. İyi akşamlar diliyoruz. Yarın görüşmek üzere.

SUNUCU Sayın Necati İpek, Sayın Zafer Kamiloğlu, Sayın Halil Kemal, Sayın Mehmet Özkan’ın plaketlerini vermek üzere, TMMOB Yüksek Onur Kurulu Üyesi Sayın Karaboğa’yı kürsüye davet ediyorum.